

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Upplysningar enligt IAS 36 punkt 134

– Efterföljs kraven i större utsträckning år 2006
jämfört med år 2005?

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och Företagsanalys
Vårterminen 2007

Handledare:
Jan Marton
Anna-Karin Pettersson

Författare:
Cecilia Junger 811221
Johanna Kull 831207

Förord

Vi vill tacka...

- våra handledare Anna Karin Pettersson och Jan Marton som har bistått oss under uppsatsens gång och varit en källa för inspiration, material och kontaktförmedling
- Karin Hultén på PWC som har tagit sin tid och svarat på de kritiska frågor vi haft
- alla opponenter som bidragit med sina åsikter och idéer kring ämnet

.... och alla andra som på något sätt bidragit till denna uppsats.

Göteborg 1 Juni 2007

Cecilia Junger

Johanna Kull

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Externredovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, VT 2007

Författare: Cecilia Junger och Johanna Kull

Handledare: Jan Marton och Anna-Karin Pettersson

Titel: Upplysningar enligt IAS 36 punkt 134 – Efterföljs kraven i större utsträckning år 2006 jämfört med år 2005?

Bakgrund och problem: Sedan 2005 måste alla noterade företag i EU redovisa enligt IAS/IFRS i koncernredovisningen. Dessa nya standarder är betydligt mer omfattande och ställer högre krav på upplysningar än vad som tidigare krävdes genom de svenska normerna.

IAS 36 *Nedskrivningar* är en av de mest omdiskuterade standarderna och många företag har fått lägga ner betydande arbetsinsatser för att ta fram den information rörande goodwill som denna standard kräver. Goodwill får inte längre skrivas av, utan måste istället fördelas ut på kassagenererande enheter som årligen ska prövas för nedskrivning. För att göra detta använder sig de flesta företag av en diskonterad kassaflödesberäkning. Punkt 134 i IAS 36 kräver att företaget ska upplysa om de antaganden och uppskattningar som ligger till grund för denna beräkning, vilket kräver en hel del subjektiva antaganden. Efter första året med IAS/IFRS gjordes många undersökningar om huruvida de noterade företagen i Sverige lyckats uppfylla de hårda, och ibland svårtolkade, krav som IAS 36 ställer på tilläggsupplysningar. Flera av dessa undersökningar har visat på stora brister vad gäller dessa upplysningar och företagen hade därmed en stor förbättringspotential inför 2006 års årsredovisningar.

Syfte: Syftet med denna uppsats är att kartlägga i vilken utsträckning de företag som är noterade på Large Cap på Stockholmsbörsen har följt de upplysningskrav som ställs enligt IAS 36 punkt 134. Vidare är syftet att se om det har skett några förbättringar avseende detta i 2006 års årsredovisningar jämfört med 2005 års, vilka var de första som upprättades i enlighet med IAS/IFRS. Vi vill även undersöka om det finns några skillnader i huruvida upplysningskraven efterföljts beroende på hur stor goodwillandel företaget har, om nedskrivning gjorts samt vilken revisionsbyrå företagen anlitar.

Avgränsningar: Studien är avgränsad till de företag med räkenskapsår som löper mellan 1 januari och 31 december och som per den 1 april 2007 är noterade på Stockholmsbörsens Large Cap-lista. Företagen måste också ha redovisat enligt IAS/IFRS sedan 1 januari, 2005. Vidare undersöks bara årsredovisningarna från år 2005 och 2006. Undersökningen är slutligen avgränsad till att bara undersöka de krav som ställs av punkt 134 i IAS 36.

Metod: Uppsatsen består av en kvantitativ studie av årsredovisningar från år 2005 och 2006 för att därigenom kunna dra slutsatser huruvida upplysningskravet i IAS 36 punkt 134 efterföljs i större utsträckning år 2006 jämfört med år 2005. Eftersom upplysningskraven är relativt svårtolkade, har vi utformat en tolkningsmodell för att kunna bedöma företagen så likvärdigt som möjligt. Vid de oklarheter som uppstod har en redovisningsexpert på området rådfrågats för synpunkter. Slutligen har undersökningens signifikans testats genom ett Pearson Chi²-test.

Resultat och slutsatser: Vi har undersökt 51 företags årsredovisningar för år 2005 och 2006 och funnit att flertalet företag förbättrat sina upplysningar mellan dessa år. Totalt sett har

uppfyllnadsgraden på samtliga delpunkter i IAS 36 punkt 134 förbättrats. Detta har även bekräftats genom ett Pearson Chi²-test, vilket visat att sambandet är signifikant. Då det står företagen relativt fritt att tolka innebörden i ett flertal av delpunkterna ser vi dock stora variationer bland företagen. Till år 2006 var det många företag som inte förbättrats och det föreligger därför fortfarande en stor förbättringspotential på många delpunkter inför nästkommande år.

Vidare visar undersökningen genom ett Pearson Chi²-test att inga signifikanta samband föreligger mellan uppfyllnadsgrad och nedskrivning, goodwillandel eller val av revisionsbyrå. Dock har vi i undersökningen kunnat urskilja vissa tendenser till att uppfyllnadsgraden påverkas av dessa variabler. Den mest tydliga var att företag som genomfört en goodwillnedskrivning har uppfyllt kraven i större utsträckning än de som inte gjort nedskrivning.

Förslag till fortsatt forskning: Samma undersökning skulle kunna genomföras även för nästkommande år för att se om uppfyllnadsgraden förändrats ytterligare. Intressant skulle också vara att göra en mer omfattande undersökning där även Mid Cap och Small Cap ingår.

Förkortningar och definitioner

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag
BFL	Bokföringslag
EG	Europeiska Gemenskapen
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådets Rekommendation
ÅRL	Årsredovisningslag

Definitioner

Aktiv marknad - En aktiv marknad existerar när handeln avser likvärdiga objekt, det vanligen finns intresserade köpare och säljare samt när prisinformationen är allmänt tillgänglig¹.

Extrapolera - Beräkna hur en utveckling kommer att fortlöpa utanför ett område med kända värden².

Nyttjandeperiod - Den tid under vilken en tillgång förväntas bli utnyttjad för sitt ändamål, alternativt det antalet enheter som förväntas produceras med hjälp av tillgången³.

¹ IAS 36, p. 6

² *Nationalencyklopedin* (1995). Band 1, Göteborg: Bokförlaget Bra Böcker

³ IAS 36, p. 6

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	8
1.1. BAKGRUND	8
1.2. PROBLEMDISKUSSION.....	9
1.3. PROBLEMFORMULERING	10
1.4. SYFTE	10
1.5. AVGRÄNSNING	10
1.6. FORTSATT DISPOSITION	11
2. METOD	12
2.1. UNDERSÖKNINGSANSATS	12
2.2. KVANTITATIV ELLER KVALITATIV METOD.....	12
2.3. DATAINSAMLING.....	13
2.3.1. <i>Urval</i>	13
2.3.2. <i>Bortfall</i>	14
2.3.3. <i>Bearbetning av information</i>	14
2.3.4. <i>Modell för tolkning</i>	15
2.3.5. <i>Metod för analys</i>	15
2.4. UPPSATSENS TROVÄRDIGHET.....	16
2.4.1. <i>Validitet</i>	16
2.4.2. <i>Reliabilitet</i>	16
2.4.3. <i>Relevans</i>	17
3. REFERENSRAM	18
3.1. TIDIGARE REDOVISNING AV GOODWILL I SVERIGE	18
3.2. IFRS 3 RÖRELSEFÖRVÄRV.....	18
3.3. IAS 36 NEDSKRIVNINGAR.....	19
3.3.1. <i>Framtida kassaflöde</i>	20
3.3.2. <i>Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter</i>	20
3.3.3. <i>Nedskrivning av en kassagenererande enhet</i>	21
3.3.4. <i>Upplysningar</i>	21
3.5. TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	23
3.6. ISOMORFISM.....	24
3.6.1. <i>Tvingande isomorfism</i>	24
3.6.2. <i>Mimetisk isomorfism</i>	25
3.6.3. <i>Normativ isomorfism</i>	25
4. TOLKNINGSMODELL	26
4.1. GOODWILL OCH IMMATERIELLA TILLGÅNGAR MED OBEGRÄNSAD NYTTJANDEPERIOD.....	26
4.2. GRUND FÖR FASTSTÄLLANDE AV ÅTERVINNINGSVÄRDET	26
4.3. ÅTERVINNINGSVÄRDE BASERAT PÅ NYTTJANDEVÄRDE	26
4.4. ÅTERVINNINGSVÄRDE BASERAT PÅ VERKLIGT VÄRDE MINUS FÖRSÄLJNINGSKOSTNADER	27
4.5. KÄNSLIGHET FÖR RIMLIGA FÖRÄNDRINGAR I VIKTIGA ANTAGANDEN	28

5. EMPIRI OCH ANALYS.....	29
5.1. FÖRÄNDRING MELLAN ÅR 2005 OCH 2006.....	29
5.1.1. (a) Goodwill och (b) immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod.....	30
5.1.2. (c) Grund för fastställande av återvinningsvärdet.....	31
5.1.3. (d) Återvinningsvärde baserat på nyttjandevärde.....	31
5.1.3.1. (d i) Varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser.....	31
5.1.3.2. (d ii) Metod för fastställandet av antagandenas värden.....	32
5.1.3.3. (d iii) Prognosperiod.....	33
5.1.3.4. (d iv) Tillväxttakt bortom prognosperioden.....	33
5.1.3.5. (d v) Diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna.....	34
5.1.4. (e) Återvinningsvärde baserat på verkligt värde minus försäljningskostnader.....	35
5.1.4.1. (e i) Viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på.....	35
5.1.4.2. (e ii) Metod för fastställandet av antagandenas värden.....	36
5.1.5. (f) Känslighet för rimliga förändringar i viktiga antaganden.....	36
5.2. REDOVISNING BEROENDE PÅ OM NEDSKRIVNING SKETT.....	37
5.3. REDOVISNING BEROENDE PÅ GOODWILLANDEL.....	38
5.4. REDOVISNING BEROENDE PÅ REVISIONSBYRÅ.....	39
5.5. KOPPLING TILL ISOMORFISM.....	39
6. SLUTSATS.....	41
6.1. FÖRÄNDRING MELLAN ÅR 2005 OCH 2006.....	41
6.2. REDOVISNING BEROENDE PÅ OM NEDSKRIVNING SKETT.....	44
6.3. REDOVISNING BEROENDE PÅ GOODWILLANDEL.....	45
6.4. REDOVISNING BEROENDE PÅ REVISIONSBYRÅ.....	46
FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING.....	47
KÄLLFÖRTECKNING.....	48
BILAGOR.....	51
BILAGA 1. MATRIS FÖR UNDERSÖKNING.....	51
BILAGA 2. CHI ² -TEST FÖRÄNDRING MELLAN ÅR 2005 OCH 2006.....	52
BILAGA 2. CHI ² -TEST FÖRÄNDRING MELLAN ÅR 2005 OCH 2006.....	52
BILAGA 3. CHI ² -TEST REDOVISNING BEROENDE PÅ OM NEDSKRIVNING SKETT.....	53
BILAGA 4. CHI ² -TEST REDOVISNING BEROENDE PÅ GOODWILLANDEL.....	54
BILAGA 5. CHI ² -TEST REDOVISNING BEROENDE PÅ REVISIONSBYRÅ.....	55

1. Inledning

I det inledande kapitel ges en introduktion till uppsatsens ämnesområde med avsikt att introducera ämnet för läsaren. Här presenteras uppsatsens bakgrund som sedan ligger till grund för problemformuleringen. Slutligen beskrivs även uppsatsens syfte och avgränsning.

1.1. Bakgrund

Sedan 2005 måste alla företag i EU, vars värdepapper är reglerade på en noterad marknad, upprätta sin koncernredovisning i enlighet med Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002⁴. Detta innebär att företagen måste tillämpa IASB:s internationella redovisningsstandarder IAS och IFRS.

De senaste åren har både USA och Europa skakats av ett antal finansiella skandaler, vilka har lett till minskat förtroende för den finansiella marknaden. Grundtanken med IAS/IFRS är att tillgodose kapitalmarknadens informationsbehov och genom att öka transparensen i redovisningen försöka återvinna förtroendet för den finansiella rapporteringen⁵.

För svenska företag innebar detta stora förändringar mot de tidigare regelverken ÅRL och RR. De nya standarderna är betydligt mer omfattande och ställer större krav på upplysningar än vad som tidigare krävdes av de svenska normerna. För mindre noterade bolag kan IAS/IFRS tyckas vara allt för långtgående, men även vad gäller de större företagen kan informationskravet i vissa fall ifrågasättas.⁶

År 2001 påbörjade IASB ett projekt vars syfte var att förbättra kvalitén och öka den internationella harmoniseringen av redovisning av företagsförvärv⁷. Till följd av första fasen i projektet gav de den 31 mars 2004 ut IFRS 3 *Rörelseförvärv*, vilken ersatte IAS 22 *Rörelseförvärv*⁸. I samband med detta uppdaterades också IAS 36 *Nedskrivningar* och IAS 38 *Immateriella tillgångar*. IFRS 3 är den standard som, för många företag, har medfört störst resultatpåverkan eftersom det inte längre är tillåtet att skriva av goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjande period.⁹ Istället för avskrivning måste företagen nu, i enlighet med IAS 36, minst en gång per år pröva om nedskrivningsbehov föreligger¹⁰. Av de förvärv som genomfördes av företagen på Stockholmsbörsen under år 2005, bestod i genomsnitt 52 % av köpeskillingen av goodwill vilket visar vilken stor betydelse avskaffandet av goodwillavskrivning har fått för företagen¹¹.

De ovan nämnda standarderna, IFRS 3 och IAS 36, är två av de mest omdiskuterade och många företag har fått lägga ner betydande arbetsinsatser för att ta fram den information rörande goodwill som dessa standarder kräver. Efter första året med IAS/IFRS gjordes många undersökningar om huruvida de noterade företagen i Sverige lyckats uppfylla de hårda, och ibland svårtolkade, krav som standarderna ställer på tilläggsupplysningar. Bland annat visade en undersökning, gällande de upplysningskrav som IAS 36 ställer om nedskrivningsprövning av goodwill, att det var många företag som inte lyckats speciellt bra med att efterleva dessa krav. Därmed förelåg en betydande förbättringspotential inför 2006 års bokslut.¹²

⁴ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002, Artikel 4

⁵ Buisman, J. (2005). Första erfarenheterna av IFRS-redovisning, *Balans* nr 5

⁶ *Ibid*

⁷ IFRS 3, Basics for Conclusion (BC) 2

⁸ IFRS 3, p. 78

⁹ Jansson, T. (2005). Få oväntade effekter vid övergången till IFRS, *Balans* nr 3

¹⁰ IFRS 3, p. 55

¹¹ Gauffin, B. & Nilsson, S-A (2006). Rörelseförvärv enligt IFRS 3, *Balans* nr 8-9

¹² Persson L.E. & Hultén K. (2006). 3 heta IFRS områden Goodwill - ett område som krävt betydande resurser, *Balans* nr 6-7

1.2. Problemdiskussion

Efter första året med IAS/IFRS har det konstaterats att många företag underskattat både den tid och de resurser som krävs för att redovisa enligt de nya internationella reglerna. En viktig skillnad mellan de nya reglerna och svensk traditionell redovisning vad gäller tilläggsupplysningar, är att noterna i traditionella svenska årsredovisningar mestadels varit av bokföringskaraktär, det vill säga som en förklaring till ändringar mellan balansdagarna. Kraven enligt IAS/IFRS å andra sidan är mer av strategisk karaktär. Exempelvis kräver IAS 36 punkt 134 att upplysning ska lämnas om vilka antaganden som ligger till grund för en nedskrivningsprövning. Svårigheten i detta ligger i att ge aktiemarknaden en så transparent, och i vissa fall detaljerad, information som möjligt utan att avslöja några affärshemligheter. Många företag har haft svårt att hitta en bra balans mellan dessa avväganden i sin första redovisning enligt de nya reglerna.¹³

För att hitta en balansgång mellan en transparent redovisning och en redovisning som samtidigt inte avslöjar för mycket för konkurrenterna, krävs att ledning, styrelse och revisionskommitté bedömer skrivningarna med viss distans och lägger ner tid på att få fram en bra årsredovisning¹⁴. En undersökning, vilken omfattar alla svenska företag där krav ställs på att ha en revisionskommitté, visar att två av de redovisningsfrågor som dominerat under år 2005 var nedskrivningar och goodwill, vilket ytterligare visar att området är problematiskt och svårtolkat¹⁵.

Många av de upplysningar som IAS kräver är inte lättolkade och bygger i vissa fall på svåra antaganden. Vid ett företagsförvärv måste goodwill fördelas ut på kassagenererande enheter. Vid den årliga nedskrivningsprövningen måste dessa enheters återvinningsvärden sedan fastställas.¹⁶ För att göra detta använder sig de flesta företag av en diskonterad kassaflödesberäkning. Punkt 134 i IAS 36 kräver att företaget ska upplysa om de antaganden och uppskattningar som ligger till grund för denna beräkning, vilket kräver en hel del subjektiva antaganden. Upplysningskraven i punkt 134 har tillkommit just för att förtydliga den subjektivitet och osäkerhet som ligger i beräkningen.¹⁷ Syftet med införandet av standarden var att förse användare med relevant information för att de ska kunna bedöma pålitligheten i nedskrivningsprövningarna¹⁸.

Flera av de undersökningar som gjordes år 2006 har visat på stora brister vad gäller upplysningar angående nedskrivningsprövning av goodwill. En bidragande faktor till de bristande upplysningarna i många företags årsredovisningar för år 2005 kan vara att de inte ville lägga sig på en alltför hög nivå från början, utan istället avvakta och först se hur konkurrenterna gör. Vidare är det lättare att öka mängden upplysningar från ett år till ett annat än att minska upplysningsmängden.

Eftersom år 2005 var det första året med IAS/IFRS har det ännu inte utvecklats någon praxis för utformandet av upplysningarna och frågan är hur lång tid detta kommer att ta. Vidare behövs det, för att utvecklingen ska kunna föras framåt, bra redovisningsexempel, vilka var tillgängliga först inför 2006 års bokslut¹⁹. Frågan är nu hur mycket företagen påverkar varandra i detta avseende, det vill säga om de bra exemplen kommer att följas av andra företag. Vidare kan frågan ställas vilken påverkan revisorerna har på kvalitén på företags upplysningar. Finns det några likheter i mönstret för hur företag med samma revisionsbyråer lämnar upplysningar? Är det vidare någon

¹³ Buisman, J. (2005). *Balans* nr 5

¹⁴ Ibid

¹⁵ Thorell, P. (2005). Revisionsutskottens "best practice" - Mycket har hänt under de senaste åren visar en enkät från 2005, *Balans* nr 11

¹⁶ IAS 36, p. 10,80

¹⁷ Buisman, J. (2005). *Balans* nr 5

¹⁸ IAS 36, BC 207

¹⁹ Buisman, J. (2005). *Balans* nr 5

skillnad i hur företagen uppfyller kraven beroende på hur mycket goodwill de har eller om de under året gjort en nedskrivning? En faktor som ökar möjligheten för företagen, att i 2006 och 2007 års bokslut följa de bra exempel som finns, är att IASB inte kommer att ge ut med några nya rekommendationer förrän år 2008²⁰.

1.3. Problemformulering

- Har de företag, som är noterade på Large Cap-listan på Stockholmsbörsen, efterlevt de upplysningskrav som ställs enligt IAS 36 punkt 134 i större utsträckning i årsredovisningen för år 2006 än för 2005? Vilka delpunkter har förbättrats och inom vilka finns det fortfarande brister?
- Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på om företaget under året skrivit ner goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod?
- Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på hur stor andel av företagets balansomslutning som består av goodwill?
- Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på vilken revisionsbyrå företaget har?

1.4. Syfte

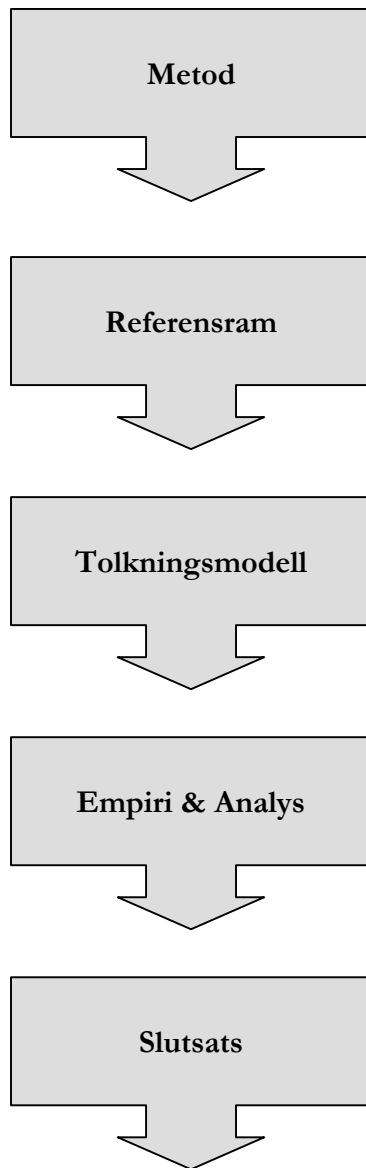
Syftet med denna uppsats är att kartlägga i vilken utsträckning de företag som är noterade på Large Cap på Stockholmsbörsen har följt de upplysningskrav som ställs enligt IAS 36 punkt 134. Vidare är syftet att se om det har skett några förändringar i 2006 års årsredovisningar jämfört med 2005 års, vilka var de första som upprättades i enlighet med IAS/IFRS. Vi vill även undersöka om det finns några skillnader i huruvida upplysningskraven efterföljts beroende på hur stor goodwillandel företaget har, om nedskrivning gjorts samt vilken revisionsbyrå företagen anlitar.

1.5. Avgränsning

Vi har valt att endast undersöka företag med räkenskapsår som löper mellan 1 januari och 31 december och som per den 1 april 2007 är noterade på Stockholmsbörsens, vilken ingår i den Nordiska Börsen, Large Cap-lista. Företagen måste också ha redovisat enligt IAS/IFRS sedan den 1 januari 2005. Vidare undersöks bara årsredovisningarna från år 2005 och 2006 eftersom det är under dessa år som IAS/IFRS varit obligatoriskt. För att kunna slutföra vår undersökning i tid har vi valt att endast behandla de årsredovisningar som presenterats på företagets hemsida senast den 30 april 2007. Undersökningen är slutligen avgränsad till att bara undersöka de upplysningskrav som ställs av punkt 134 i IAS 36.

²⁰ Buisman, J. (2005). *Balans* nr 5

1.6. Fortsatt disposition

Kapitel 2 redogör för de val av metoder som gjorts under uppsatsskrivandets gång. Syftet med detta är att bidra till en ökad förståelse för uppsatsens genomförande samt hjälpa läsaren att bedöma uppsatsens trovärdighet.

Kapitel 3 presenterar fakta och historik om goodwill samt redogör de standarder, IFRS 3 och IAS 36, som är relevanta för uppsatsen. Vidare presenteras resultat av tidigare undersökningar som gjorts inom ämnesområdet samt begreppet isomorfismen, vilket beskriver organisationers likformighet. Syftet med detta kapitel är att öka läsarens kunskap i området för att denne sedan kunna ta till sig empiri, analys och slutsats på bästa sätt.

I **kapitel 4** redogörs för den tolkningsmodell som vi utformat och sedan utgått från i undersökningen. Syftet med denna tolkningsmodell är att klargöra för läsaren vilka krav som har ställts på företagen för att deras upplysningar ska anses godkända.

Kapitel 5 presenterar det resultat som erhållits för varje delpunkt samt skillnader i uppfyllnadsgrad beroende på goodwillandel, om nedskrivning gjorts samt vilken revisionsbyrå som använts. Samtliga delar efterföljs av en analys av de resultat som framkommit. Avslutningsvis dras paralleller till isomorfismen.

Kapitel 6 presenteras de slutsatser som dragits utifrån referensram och empiri.

2. Metod

Detta kapitel redogör för de val av metoder som gjorts under uppsatsskrivandets gång. Syftet med detta kapitel är att bidra till en ökad förståelse för uppsatsens genomförande samt hjälpa läsaren att bedöma uppsatsens trovärdighet, då kapitlet beskriver det totala tillvägagångssättet vid undersökningens observationer.

För att skapa en relevant uppsats krävs att en noggrann genomgång av tidigare avhandlingar och undersökningar görs. Detta har vi tagit fasta på och har därför gått igenom tidigare studier och uppsatser i ämnet. Efter denna genomgång har vi kommit fram till att en jämförelse mellan förra årets årsredovisningar och detta års årsredovisningar skulle vara av intresse.

Uppsatsen består av en kvantitativ studie av årsredovisningar från år 2005 och 2006 för att därigenom kunna dra slutsatser huruvida upplysningskravet i IAS 36 punkt 134 efterföljs i större utsträckning år 2006 jämfört med år 2005.

2.1. Undersökningsansats

Det finns flera sätt att bedriva undersökningar på. Bland dessa är de vanligast förekommande den explorativa och den deskriptiva undersökningsansatsen. Valet av undersökningsansats styrs av hur mycket kunskap forskaren har i ämnesområdet när undersökningen startar.²¹

När det finns luckor i kunskapen anses en explorativ forskningsansats vara optimal. Syftet med denna ansats är att inhämta så mycket kunskap som möjligt om ett bestämt problemområde och därigenom belysa problemet allsidigt. Vid denna typ av undersökning används ofta flera sorters tekniker för att samla information.²² I motsats till detta lämpar sig en deskriptiv undersökning bäst då det redan från början finns en viss mängd kunskap om området. Vid en deskriptiv undersökning görs en beskrivande studie av några aspekter av ett visst intressant fenomen. Ofta används endast en teknik för informationsinsamlande vid denna typ av undersökningar.²³

Vår uppsats har sin tonvikt i den deskriptiva undersökningsansatsen då vi ämnar grundligt beskriva en utvald del av ett fenomen som tidigare studerats. Vi kommer huvudsakligen att samla in informationen genom en typ av teknik, nämligen granskning av årsredovisningar.

2.2. Kvantitativ eller kvalitativ metod

Det finns två metoder för informationsinsamling vid genomförandet av en undersökning, den kvalitativa och den kvantitativa metoden. Valet av metod styrs av den typ av data eller information som eftersöks.²⁴

Den kvantitativa metoden inriktas på att samla in och studera relationer mellan olika uppsättningar av fakta. Med hjälp av vetenskapliga tekniker kan kvantifierbara och om möjligt även generaliserbara slutsatser dras.²⁵ Tillvägagångssättet är lämpligt när forskaren försöker skapa en slags tvärsnittsinformation då metoden visar den kvantitativa spridningen i materialet och ger

²¹ Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur

²² Ibid

²³ Ibid

²⁴ Bell, J. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur

²⁵ Ibid

mått som det gemensamma, det genomsnittliga och det representativa. Dock är metoden mindre tillämpbar när man till exempel undersöker sociala processer.²⁶

I motsats till den kvantitativa metoden syftar den kvalitativa metoden till att ta reda på hur människor upplever sin omgivning. Målet för denna typ av undersökning är snarare insikt än statistisk analys.²⁷ Vid kvalitativa undersökningar samlas ”mjuka data” in i form av intervjuer och tolkade analyser²⁸.

Vi har valt att använda oss av den kvantitativa metoden då syftet med uppsatsen är att göra en statistisk jämförelse mellan två år. Vi vill därigenom erhålla kvantifierbara resultat för att statistiskt kunna se vilken förändring som skett mellan åren. Valet av denna metod grundar vi på att det i IAS 36 finns ett uttryckligt krav på upplysningar med detaljer om vilken information som ska anges. Eftersom det är ett krav är det intressant att kvantifiera uppfyllnadsgraden vilket görs genom en kvantitativ undersökning. Detta styrks ytterligare utav att syftet med undersökningen endast är att undersöka i vilken grad och inte varför upplysningarna följs/inte följs.

2.3. Datainsamling

Data som samlas in för en undersökning kan delas in i primär- och sekundärdata²⁹. Primärdata är data som ej finns tillgänglig sedan tidigare och som forskaren samlar in för första gången. Sekundärdata däremot utgörs av tidigare insamlad data, exempelvis register och officiell statistik. Dessa data kan användas direkt eller i vissa fall efter viss bearbetning.³⁰

De sekundära data spelade en stor roll vid valet av uppsatsens frågeställning då vi i tidigare uppsatser och artiklar fann att upplysningarna rörande IAS 36 punkt 134 det första året, år 2005, varit bristfälliga. Detta fångade vårt intresse för att utöka dessa undersökningar med ny statistik för årets årsredovisningar. Våra huvudsakliga data utgörs av företagens årsredovisningar som har hämtats elektroniskt från respektive företags hemsida.

Den sekundärdata som främst använts i vår uppsats är, förutom årsredovisningar, artiklar, litteratur rörande ämnesområdet samt tidigare uppsatser. För att erhålla ytterligare förståelse för IAS 36 har vi även tagit del av boken International Financial Reporting Standards 2006 vilken innehåller riktlinjer och bakomliggande information till vår valda standard, IAS 36. De tidskrifter som använts är Balans, Forefront, American Sociological Review. De sekundära data har i huvudsak inhämtats genom sökningar i GUNDA (Göteborgs Universitets databas) och de övriga databaser som är tillgängliga på Göteborgs Universitetsbibliotek, bland annat FAR Komplet och Business Source Premier. De sökord som använts är främst IAS 36, nedskrivning samt upplysningskrav. Vi har även sökt på engelska ord såsom isomorphism och disclosure.

2.3.1. Urval

Studien omfattar årsredovisningar för år 2005 och 2006. Kravet för att företagen ska få vara med i denna undersökning är de är noterade på Stockholmsbörsens Large Cap-lista per den 1 april 2007 samt att de redovisat goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod enligt IAS/IFRS för både år 2005 och 2006. Vidare måste företaget redovisa enligt räkenskapsår som löper mellan 1 januari och 31 december eftersom de annars ännu inte har kommit ut med två årsredovisningar upprättade enligt IAS/IFRS. För att få ett tillräckligt stort och homogent

²⁶ Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

²⁷ Bell, J. (2000). Lund: Studentlitteratur

²⁸ Patel, R. & Davidsson, B. (2003). Lund: Studentlitteratur

²⁹ Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). Lund: Studentlitteratur

³⁰ Dahmström, K. (2005). *Från datainsamling till rapport - att göra en statistisk undersökning*, Lund: Studentlitteratur

urval, och därigenom kunna dra signifikanta slutsatser, har urvalet baserats på samtliga företag som är noterade på Large Cap-listan.

2.3.2. Bortfall

Den population som vårt urval initialt grundats på består av samtliga 70 företag vilka är noterade på Stockholmsbörsens Large Cap-lista per den 1 april 2007. Av dessa föll 19 företag bort vilket gjorde att 51 av företagen slutligen ingick i undersökningen.

Tre företag redovisar inte enligt IAS/IFRS och innefattas därför inte i vår undersökning. ABB och Autoliv följer istället US GAAP medan Lundin Mining redovisar enligt Canadian GAAP. Vidare har också Husqvarna fallit bort på grund av att de inte gick över från svenska regler till IAS/IFRS förrän år 2006.

Elekta och Lawson Software har i sin redovisning brutet räkenskapsår. Dessa har hittills endast avgett en årsredovisning som upprättats enligt IAS/IFRS varför dessa ej ingår i vår undersökning.

Av företagen på Large Cap är det tio stycken som saknar immateriella tillgångar år 2005, 2006 eller båda åren. Dessa är Castellum, Fabège, Hufvudstaden, Industrivärlden, Kungälv, Lundin Petroleum, Melker Schörling, Vostok Nafta och Öresund. Vidare redovisar H&M, Investor och SSAB immateriella tillgångar men de saknar däremot goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod. Slutligen har även Scania fallit bort ur undersökningen eftersom de saknar kassagenererande enhet med goodwill av väsentligt värde i förhållande till företagets totala goodwillvärde.

Av de 19 företag som totalt sett föll bort är det endast två stycken, Elekta och Lawson Software, som borde ha ingått i undersökningen men som föll bort på grund av brutet räkenskapsår. Eftersom dessa uppfyller huvudkraven, det vill säga redovisar enligt IAS/IFRS och redovisar goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod år 2005 och 2006, skulle dessa kunna ha påverkat vårt resultat i undersökningen. På grund av att detta endast gäller två företag tror vi inte att det kommer ha någon större betydelse för vårt resultat i undersökningen.

2.3.3. Bearbetning av information

Bland de årsredovisningar som uppfyller ovanstående urvalskrav har vi granskat de noter som behandlar nedskrivning av goodwill och de antaganden som dess återvinningsvärde grundas på. Vi har jämfört den information som redovisats i de utvalda företagens noter med de regler angående upplysningar som ska efterföljas enligt IAS 36 punkt 134.

För att i slutändan kunna dra statistiska slutsatser av materialet har vi skapat en matris innehållande samtliga delpunkter i IAS 36 punkt 134 (se bilaga 1). För varje företag har vi sedan punkt för punkt gjort en bedömning om huruvida kraven uppfyllts och antecknat detta i matrisen. Punkter där kraven uppfyllts har givits värdet (1) i matrisen. De punkter där information saknades eller där vi ansåg den angivna informationen som bristfällig gavs värdet (0). Om ett visst företag inte behövde upplysa om delpunkt har detta angetts med (-) i matrisen. För varje punkt summerades alla 1:or och 0:or ihop och dividerades sedan med det totala antalet företag som ska upplysa om den aktuella punkten. Detta resulterar i ett procenttal för i hur stor grad företagen uppfyller de ställda kraven i respektive delpunkt. Samma undersökning genomfördes för båda åren och de procentuella resultaten från varje delpunkt jämfördes sedan för att urskilja huruvida upplysningarna totalt sett förbättrats eller försämrats från föregående år. Vidare har vi också undersökt huruvida varje enskilt företag har förbättrat sig eller försämrat sig på varje enskild delpunkt. Följaktligen kan vi urskilja hur stor andel av alla företag som har förbättrat alternativt försämrat sig. Med förbättring menas här att ett företag som inte uppfyllt kravet år 2005 gör det

år 2006. Detta medför dock att vissa företag som egentligen förbättrat sig och lämnar utförligare upplysningar år 2006, ändå inte ingår i denna grupp eftersom de fortfarande inte uppfyller kravet till fullo.

Förutom att se huruvida upplysningskraven efterföljts i större utsträckning år 2006 vill vi även se om några andra parametrar påverkar hur väl företagen efterföljer upplysningskraven. Följaktligen har vi valt ut tre parametrar som vi tror kan ha en påverkan på hur företagen redovisar upplysningarna. Eftersom vi endast vill urskilja skillnad i uppfyllnadsgrad beroende på parametrar har vi endast tittat på år 2006. De tre parametrar som valts ut är följande; andel av företagets balansomslutning som utgörs av goodwill, om nedskrivning under året har gjorts eller ej samt vilken revisionsbyrå företaget har anlitat. För att kunna undersöka detta har matrisen även utökats med information om dessa parametrar.

Vad gäller goodwillandel har vi valt att endast behandla de 10 företag med störst respektive minst goodwillandel av totala balansomslutningen. Urvalet gjordes för att goodwillandelen för företagen i de två kategorierna skulle skilja sig åt så mycket som möjligt.

Företagen har också delats in efter vilken revisionsbyrå som har granskat årsredovisningen. I de fall ett företag har flera påskrivande revisorer har vi valt att endast ange huvudrevisorn. Alla företagen har använt någon av de fyra stora revisionsbyråerna, Deloitte, Ernst & Young, KPMG eller Öhrlings PriceWaterhouseCoopers (PWC).

2.3.4. Modell för tolkning

Vi har i vår undersökning inte bedömt kvalitén på företagens upplysningar utan endast om upplysningskraven är uppfyllda eller inte. Eftersom upplysningskraven är relativt svårtolkade, vilket innebär att upplysningarna skiljer sig väldigt mycket åt beroende på företag, har vissa avvägningar fått göras från fall till fall. För att kunna bedöma företagen så likvärdigt som möjligt har vi utarbetat en tolkningsmodell för vad vi anser vara godkänt. För respektive delpunkt har tolkningar gjorts för att underlätta förståelsen för läsaren för de avvägningar vi gjort i våra bedömningar. Eftersom IAS 36 punkt 134 är så pass svårtolkad kontaktade vi per telefon Karin Hultén, redovisningsspecialist på PWC, för att stämma av de tolkningar vi gjort. Hultén genomförde år 2006, tillsammans med Lars-Erik Persson även han från PWC, en liknande undersökning och är därför väldigt insatt i ämnet. Efter genomgången av alla årsredovisningar uppstod några mindre tolkningsproblem varför vi återigen kontaktade Hultén för att få hennes åsikt. Tolkningsmodellen återfinns i kapitel 4.

Vi inser att Hulténs medverkan, som vår enda utomstående källa till tolkning, påverkar undersökningen i en viss riktning. Hade fler redovisningsexperten tillfrågats hade kanske våra tolkningar av kraven sett annorlunda ut. Eftersom Hultén är väl insatt i området och tillsammans med ytterligare en redovisningsexpert, Lars-Erik Persson, utfört en liknande undersökning anser vi dock att detta är tillräckligt som grund för vår tolkningsmodell.

2.3.5. Metod för analys

Det empiriska resultatet i undersökningen presenteras i kapitel 4. Empiri och Analys. För att minska upprepningar och för att skapa en helhetsbild för läsaren har vi valt att presentera empiri och analys i samma kapitel.

För att öka överskådligheten för läsaren inleds kapitel 4 med en sammanfattande tabell över resultatet för undersökningens huvudfråga, vilka förändringar som skett mellan år 2005 och 2006. Härfter beskrivs resultatet delpunkt för delpunkt. Under varje delpunkt har vi med referensramen som grund själva analyserat de statistiska resultaten och därefter dragit slutsatser

om förändringarna. För att utreda om de resultat vi kommit fram till beror på att företagen verkligen har förbättrat sig eller om slumpen haft inverkan på resultaten, har vi i SPSS testat resultaten med hjälp av ett Pearson χ^2 -test (se bilaga 2). Delpunkterna har inte testats separat utan testet genomfördes på alla delpunkter sammantaget för få en helhetsbild över signifikansen totalt sett. I Pearson χ^2 -testet erhålls ett p-värde vilket måste vara $\leq 0,05$ för att resultatet ska vara signifikant och inte bara bero på slumpen³¹.

Efter att förändringen mellan år 2005 och 2006 presenterats, behandlas också resultaten från uppsatsens tre delfrågor gällande nedskrivning, goodwillandel och revisionsbyrå. Här har vi likaså genomfört χ^2 -test på vardera område för att undersöka om det finns signifikanta samband mellan variablerna och resultaten (se bilaga 3-5).

2.4. Uppsatsens trovärdighet

Den undersökning vi genomfört leder till slutsatser om företag som är noterade på Stockholmsbörsens Large Cap-lista. Informationen kan inte anses tillräcklig för att kunna dra slutsatser om företag noterade på andra listor och börser. Hade det funnits mer tidsutrymme hade naturligtvis en studie av alla företag som är noterade på Stockholmsbörsen varit att föredra. Vi anser dock att företagen noterade på Large Cap-listan är representativa för syftet med denna uppsats.

Nedan följer de klassiska begreppen validitet, reliabilitet, samt relevans utifrån vilka uppsatsens trovärdighet kan diskuteras.

2.4.1. Validitet

Med en uppsats validitet menas dess förmåga att undersöka det som den avser att undersöka. Ett sätt att uppnå hög validitet är att ha en välutformad frågeställning där det klart framgår vad som ska mätas och att detta sen är det som verkligen mäts.³² Vidare är det viktigt att de parametrar som beskriver variabeln är relevanta och lämpliga mått på den undersökta egenskapen³³. Brister i validiteten kan uppstå om exempelvis en av delpunkterna i IAS 36 punkt 134 uttolkas på ett felaktigt sätt vilket leder till ett systematiskt fel som sedan följer oss genom hela undersökningen. Detta har vi försökt att undvika genom att rådfråga en redovisningsexpert på området och därefter utforma en tolkningsmodell som vi följt under undersökningen. Då årsredovisningarna är det medium där upplysningarna i IAS 36 ska lämnas, anser vi att validiteten i undersökningen är hög eftersom vi undersöker det vi ämnar undersöka.

2.4.2. Reliabilitet

Reliabiliteten behandlar huruvida ett mätinstrument är tillförlitligt, det vill säga motstår slumpmässigt inflytande av olika slag. En undersökning som innehar hög reliabilitet ger samma utslag vid upprepade mätningar.³⁴ Beroende på vem som granskar årsredovisningarna kan olika resultat erhållas. För att öka reliabiliteten i en undersökning kan därför två observatörer användas. Med detta i åtanke har vi inledningsvis diskuterat igenom upplysningskraven i standarden och gemensamt skrivit en tolkningsmodell av dess innebörd. Som stöd för denna tolkning har vi använt oss av *Basics for Conclusions* för IFRS 3 och IAS 36 vilka återfinns i boken International Financial Reporting Standards 2006. Med hjälp av denna gemensamma tolkningsmodell har vi sedan på var sitt håll gått igenom årsredovisningarna för både år 2005 och 2006 för de 10 första

³¹ Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2003). *Statistisk verktygsläda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

³² Patel, R. & Davidsson, B. (2003). Lund: Studentlitteratur

³³ Dahmström K. (2005). Lund: Studentlitteratur

³⁴ Patel, R. & Davidsson, B. (2003). Lund: Studentlitteratur

företagen och därefter jämfört våra resultat. Resultaten överensstämde och vi drog därför slutsatsen att vårt tillvägagångssätt och våra tolkningar var så lika så att vi därefter kunde dela upp resterande årsredovisningar emellan oss. När tveksamheter uppstått har vi alltid tillsammans diskuterat huruvida upplysningen ska anses godkänd.

Årsredovisningar har i allmänhet en hög tillförlitlighet. Samtidigt måste denna typ av dokument beaktas med viss tillförsikt då de inte endast produceras för att det är reglerat enligt lag utan även syftar till att attrahera nya investerare och göra nuvarande aktieägare nöjda.³⁵

2.4.3. Relevans

En uppsats relevans grundar sig på tre faktorer: bruksvärdet, förståelsevärdet och förmågan att utveckla eller skapa nya teoretiska kunskaper³⁶.

Tidigare uppsatser och undersökningar har behandlat i vilken utsträckning företagen efterföljt upplysningskravet i IAS 36 punkt 134 under det första året för tillämpningen av standarden. Vi tror dock att en undersökning för det andra året, det vill säga år 2006, kan ha en större relevans då företagen nu förhoppningsvis har skapat sig en större inblick i hur upplysningen på bästa sätt ska efterföljas. Vi vill genom denna studie skapa en uppdaterad kunskap och medvetenhet inom området.

³⁵ Bryman, A. & Bell, E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö: Liber ekonomi

³⁶ Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). Lund: Studentlitteratur

3. Referensram

Detta kapitel inleds med en beskrivning av hur goodwill tidigare har behandlats enligt svensk normgivning. Därefter ges en beskrivning av hur goodwill idag ska redovisas enligt LAS/IFRS och en genomgång av dess upplysningskrav. Vidare presenteras resultat av tidigare undersökningar som gjorts inom ämnesområdet. Slutligen behandlas ämnet isomorfism, vilket beskriver organisationers likformighet. Syftet med detta kapitel är att öka läsarens kunskap i området för att sedan kunna ta till sig empiri, analys och slutsats på bästa sätt.

3.1. Tidigare redovisning av goodwill i Sverige

De första svenska reglerna för redovisning av goodwill tillkom i samband med 1944 års ABL. Enligt denna fick goodwill tas upp som en anläggningstillgång och skrivas av under högst 10 år om inte en längre tidsperiod kunde motiveras. I mitten av sjuttioalet överfördes sedan bestämmelserna till BFL, vilket gjorde att reglerna även kom att gälla för andra företag än aktiebolag. Samtidigt begränsades avskrivningsperioden till att alltid vara maximalt 10 år.³⁷

Under 80-talet varierade svenska företags sätt att redovisa goodwill i stor utsträckning. Vissa företag följde BFL:s regler, medan vissa exempelvis kunde använda en längre avskrivningstid med hänvisning till reglerna i USA, som tillät en avskrivningstid på upp till 40 år. Andra företag skrev istället bort goodwill direkt mot eget kapital, vilket var i enlighet med brittiska regler.³⁸

Innan IAS/IFRS infördes år 2005 skulle svenska börsnoterade företag följa RR 1:00 *Koncernredovisning*. Enligt denna skulle goodwill skrivas av på ett systematiskt sätt över nyttjandeperioden, vilket i normala fall motsvarade linjär avskrivning.³⁹ Om inte annat kunde visas skulle nyttjandeperioden uppgå till maximalt 20 år. Utöver detta skulle, om det förelåg indikationer på att goodwillen hade minskat i värde, en nedskrivningsprövning i enlighet med RR 17 *Nedskrivningar* göras. Denna prövning skulle göras genom att beräkna återvinningsvärdet, vilket definierades som det högsta av en tillgång eller kassagenererande enhets nyttjandevärde och dess nettoförsäljningsvärde⁴⁰. För en goodwillpost med en nyttjandeperiod som översteg 20 år skulle en nedskrivningsprövning göras i slutet på varje räkenskapsår⁴¹. Om en ovanlig, extern händelse som medfört att en goodwillnedskrivning upphävts, var det enligt RR 17 även tillåtet att återföra nedskrivna goodwill⁴².

3.2. IFRS 3 Rörelseförvärv

Den 31 mars 2004 gav IASB ut IFRS 3, vilken innebar stora förändringar mot dess föregångare, IAS 22 *Rörelseförvärv* och mot de svenska redovisningsreglerna⁴³. En av de största skillnaderna är att goodwill förvärvat i ett rörelseförvärv inte längre får vara föremål för planliga avskrivningar. Istället måste goodwillen prövas för nedskrivning i enlighet med IAS 36 *Nedskrivningar*.⁴⁴

Anledningen till att avskrivning inte längre tillåts är att IASB inte anser det möjligt att kunna förutspå vare sig goodwillens nyttjandeperiod eller dess värdeminskning över tiden. Följaktligen förser en noggrann och funktionsduglig nedskrivningsprövning av goodwill användare av ett

³⁷ Nilsson, S.-A. (1998). *Redovisning av Goodwill Utveckling av metoder i Storbritannien, Tyskland och USA*, Lund University Press

³⁸ Nilsson, S.-A. (1998). Lund University Press

³⁹ RR 1:00 Koncernredovisning, p.54, 55

⁴⁰ RR 17 Nedskrivning, p. 13

⁴¹ RR 1:00 Koncernredovisning, p. 66

⁴² RR 17 Nedskrivning, p. 108

⁴³ IFRS 3, p. 78

⁴⁴ IFRS 3, p. 55

företags finansiella rapporter med mer användbar information än vad avskrivning gör. En nackdel med nedskrivning kan däremot vara att den förvärvade goodwillen förbrukas med tiden och istället ersätts av internt upparbetad goodwill, vilken enligt IAS/IFRS inte får aktiveras.⁴⁵ Vidare kan ifrågasättas om nyttan med nedskrivningsprövningar verkligen överstiger de kostnader de medför.

IFRS 3 ställer väldigt hårda krav på att en förvärvare ska identifiera och redovisa alla av det förvärvade företags tillgångar och skulder, även de som tidigare inte redovisades av det förvärvade företaget. Följaktligen bör goodwillposten bli mindre än under svenska regler. Enligt IFRS 3 är goodwill framtida ekonomiska fördelar som uppkommer från tillgångar som inte är möjliga att enskilt identifiera och redovisa separat. Vidare ställs i standarden även hårda krav på upplysningar om alla de faktorer som bidragit till en kostnad som resulterat i redovisad goodwill, och likväl en beskrivning av de immateriella tillgångar som inte uppfyller kraven för att redovisas separat. Enligt dessa krav är det inte tillåtet att endast förklara all goodwill med synergieffekter.⁴⁶

3.3. IAS 36 Nedskrivningar

I samband med att IASB gav ut IFRS 3 uppdaterades IAS 36. Syftet med IAS 36 är att beskriva de metoder som ska användas för att säkerställa att ett företags tillgångar inte redovisas till ett högre värde än återvinningsvärdet, vilket är det högre av det verkliga värdet minus försäljningskostnader och dess nyttjandevärde⁴⁷.

Vid varje balansdag ska ett företag bedöma om det finns interna eller externa indikationer på att en tillgång har minskat i värde och i så fall ett nedskrivningstest görs⁴⁸. Vad gäller goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod måste nedskrivningstest göras minst en gång per år, även om det inte föreligger några indikationer på att goodwillens värde minskat⁴⁹. Nedskrivning måste göras om en tillgångs eller kassegenererande enhets återvinningsvärde understiger det redovisade värdet⁵⁰. Om en tillgångs återvinningsvärde inte kan beräknas separat, vilket är fallet för goodwill, måste den hänföras till en kassegenererande enhet som istället provas för nedskrivning i sin helhet⁵¹. En kassegenererande enhet är den minsta identifierbara grupp av tillgångar i ett företag som genererar kassaflöde som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar⁵².

Om en tillgång omsätts på en aktiv marknad är det lätt att bestämma dess verkliga värde minus försäljningskostnader. Enligt standarden utgörs det verkliga värdet minus försäljningskostnader av det pris som skulle kunna erhållas för tillgången vid försäljning till en kunnig, oberoende köpare samtidigt som båda parterna har ett intresse i att transaktionen genomförs.⁵³ Om det inte går att fastställa en tillgångs verkliga värde minus försäljningskostnader används tillgångens nyttjandevärde som dess återvinningsvärde. Nyttjandevärdet är det förväntade nuvärdet av de framtida kassaflöden som en tillgång eller kassegenererande enhet förväntas ge upphov till i den löpande verksamheten och i samband med avyttring eller utranering⁵⁴.

⁴⁵ IFRS 3, BC 140-142

⁴⁶ IFRS 3, p. 52

⁴⁷ IAS 36, p. 1, 6

⁴⁸ IAS 36, p. 9

⁴⁹ IAS 36, p. 10

⁵⁰ IAS 36, p. 6

⁵¹ IAS 36, p. 66

⁵² IAS 36, p. 6

⁵³ IAS 36, p. 20

⁵⁴ IAS 36, p. 31

3.3.1. Framtida kassaflöde

Uppskattningarna om framtida kassaflöden ska baseras på rimliga och verifierbara antaganden som återspeglar företagsledningens bästa bedömning av de förhållande som kan bedömas råda under en tillgångs återstående nyttjandeperiod. Kassaflödesprognoserna ska baseras på de senaste, av företagsledningen fastställda, finansiella budgetar och prognoser, vilka ska omfatta högst 5 år om det inte föreligger goda skäl för en längre period. Om bedömningarna av de framtida kassaflödena baseras på en tidsperiod som är längre än de senaste budgetarna och prognoserna får antaganden om en ökad tillväxttakt endast göras om det finns goda skäl för det, annars ska tillväxttakten vara konstant eller avtagande.⁵⁵ Det kassaflöde som en tillgång förväntas generera i slutet av sin nyttjandeperiod ska uppskattas genom en extrapolering av det kassaflöde som baseras på de budgetar och prognoser som upprättats med användande av tillväxten under tidigare perioder⁵⁶.

Genom att jämföra tidigare kassaflödesprognoser med faktiska kassaflöden och analysera skillnaden mellan dessa, bedömer företagsledningen rimligheten i de aktuella prognoserna⁵⁷. De inbetalningar som ska ingå i framtida prognostiserade kassaflöden är de inbetalningar som en tillgång eller en kassagenererande enhet väntas ge upphov till vid dess fortlöpande utnyttjande eller vid dess avyttring. De utbetalningar som ska räknas in är de som krävs för att tillgången ska kunna ge upphov till inbetalningar i framtiden likväl som utbetalningar i samband med avyttring eller utranering. Här inkluderas också framtida utbetalningar för underhållsinvesteringar för att tillgången ska bibehålla samma prestationsförmåga.⁵⁸ Framtida kassaflöde till följd av att en tillgångs prestanda förbättras eller till följd av en omstrukturering får däremot inte räknas in⁵⁹. Inte heller får in och utbetalningar från finansieringsverksamheten eller skatter räknas in⁶⁰.

För att beräkna nuvärdet av de framtida kassaflödena måste en diskonteringsfaktor användas, vilken ska beräknas före skatt. Denna ska avspegla aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde samt de risker som avspeglar en tillgång för vilken uppskattningarna av de framtida kassaflödena inte har justerats.⁶¹

3.3.2. Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter

Om en tillgång inte genererar kassaflöde som i hög grad är oberoende av andra tillgångar kan inte dess nyttjandevärde och därmed, under förutsättning att nyttjandevärdet inte antas ligga nära verkligt värde minus försäljningskostnader, dess återvinningsvärde fastställas. Detta är fallet med goodwill, vilken då måste delas upp och hänföras till en eller flera kassa genererande enheter. För att fastställa vad som utgör en kassagenererande enhet ska företaget beakta olika faktorer såsom hur företagsledningen styr verksamheten, exempelvis efter produktlinjer, verksamhetsområden eller regionala områden.⁶² Vidare ska företagsledningens beslut om användning eller avveckling av företagets tillgångar och verksamheter också beaktas⁶³.

Goodwill, förvärvat i ett rörelseförvärv, ska hänföras till förvärvarens kassagenererande enheter, eller grupper av kassagenererande enheter, som förväntas bli gynnade av synergierna i förvärvet. Dessa enheter, eller grupper av enheter, får inte vara större än ett segment baserat på företagets primära eller sekundära indelningsgrund. Vidare måste den också motsvara den lägsta nivå på

⁵⁵ IAS 36, p. 33

⁵⁶ IAS 36, p. 36

⁵⁷ IAS 36, p. 34

⁵⁸ IAS 36, p. 39

⁵⁹ IAS 36, p. 45

⁶⁰ IAS 36, p. 50

⁶¹ IAS 36, p. 55

⁶² IAS 36, p. 67

⁶³ IAS 36, p. 69

vilken goodwillen i fråga övervakas i företagets interna styrning.⁶⁴ Om förvärvad goodwill inte kan fördelas på en kassagenererande enhet förrän i slutet av förvärvsåret, ska fördelningen genomföras innan utgången av det räkenskapsår som följer efter förvärvsåret⁶⁵.

En nedskrivningsprövning av en kassagenererande enhet, på vilken goodwill har fördelats, måste genomföras minst en gång per räkenskapsår och det vid samma tidpunkt varje år. Utöver detta måste en nedskrivningsprövning också genomföras närhelst det finns en indikation på att nedskrivningsbehov föreligger.⁶⁶ Om vissa förutsättningar uppfylls kan företaget använda den kassagenererade enhetens återvinningsvärde från föregående år, exempelvis när återvinningsvärdet avsevärt översteg det redovisande värdet⁶⁷.

3.3.3. Nedskrivning av en kassagenererande enhet

Om en kassagenererande enhets återvinningsvärde understiger dess redovisade värde ska först den goodwill som hänförs till enheten skrivas ned. Därefter ska enskilda tillgångar i enheten skrivas ned.⁶⁸ Om det finns indikationer på att en enskild tillgång i enheten har minskat i värde när enheten prövas för nedskrivning, ska först en nedskrivningsprövning för denna göras separat innan hela enhetens nedskrivningsbehov prövas⁶⁹.

Om de antaganden som låg till grund för en nedskrivning har ändrats ska denna nedskrivning återföras. Nedskriven goodwill får dock aldrig återföras eftersom det då är omöjligt att skilja på extern och internt upparbetad goodwill. Den senare får aldrig aktiveras enligt IAS/IFRS:s regler, vilket medför att en återföring blir omöjlig.⁷⁰

3.3.4. Upplýsningar

IAS 36 innehåller omfattande upplýsningskrav. Som nämns i inledningen till denna uppsats innehåller punkt 134 i IAS 36 ett av de mest omdiskuterade upplýsningskraven. Syftet med dessa krav är att förse användare med relevant information för att kunna bedöma pålitligheten i nedskrivningsprövningarna av goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod. Eftersom information som hjälper användare att utvärdera pålitligheten i annan information är relevant, måste företag upplysa om sådan information som hjälper användare att utvärdera ledningens antaganden som ligger till grund för goodwill's redovisade värde. Svårigheten ligger i att finna en balans i att förse användarna med så relevant information som möjligt, utan att upplýsningskraven blir allt för omfattande för företagen. Följaktligen tillåter IAS 36 punkt 134 i vissa fall att upplýsningar lämnas sammantaget, istället för att lämna information om varje enskild kassagenererande enhet.⁷¹

⁶⁴ IAS 36, p.80

⁶⁵ IAS 36, p. 84

⁶⁶ IAS 36, p. 90, 96

⁶⁷ IAS 36, p. 99

⁶⁸ IAS 36, p. 104

⁶⁹ IAS 36, p. 98

⁷⁰ IAS 36, p. 114, 125

⁷¹ IAS 36, BC 201-204, 209

IAS 36 punkt 134 kräver att följande upplysningar ska lämnas:

”Ett företag skall lämna den information som krävs enligt (a)-(f) för varje kassagenererande enhet (grupper av enheter) för vilken det redovisade värdet för goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod som är fördelat på den enheten (eller grupper av enheter) är betydande i jämförelse med företagets totala redovisade värde av goodwill eller för immateriella tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder

a) det redovisade värdet för goodwill som fördelats på enheten (grupper av enheter),

b) det redovisade värdet för immateriella tillgångar med obegränsade nyttjandeperioder som fördelas på enheten (gruppen av enheter),

c) den grund på vilken enhetens (grupperna av enheters) återvinningsvärde har fastställts (det vill säga nyttjandevärde eller verkligt värde minus försäljningskostnader),

d) om enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde baseras på nyttjandevärde

i en beskrivning av varje viktigt antagande på vilket företagsledningen har baserat sina kassaflödesprognoser för den period som täcks av de senast gjorda budgeterna/prognoserna. Viktiga antaganden är sådana antaganden för vilka enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde är mest känsligt,

ii en beskrivning av företagsledningens metod för att fastställa det värde eller de värden som innefattas i varje viktigt antagande, huruvida det värdet eller de värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller, i tillämpliga fall, är i överrensstämmelse med externa informationskällor, och, om så inte är fallet, hur och varför de skiljer sig från tidigare erfarenheter eller externa informationskällor,

iii den period över vilken företagsledningen har prognostiserat kassaflöden baserat på finansiella budgetar/prognoser som fastställs av företagsledningen och när en period som är längre än fem år används för en kassagenererande enhet (grupp av enheter), en förklaring till varför den längre perioden är motiverad,

iv den tillväxttakt som används för att extrapolera kassaflödesprognoserna bortom den period som täcks av de senaste gjorda budgeterna/prognoserna, och motivet till att använda en tillväxttakt som överstiger den långfristiga tillväxttakten för de produkter, branscher eller land eller länder i vilket företaget är verksamt, eller för den marknad för vilken enheten (gruppen av enheter) är avsedd,

v den diskonteringsfaktor eller de diskonteringsfaktorer som tillämpas på kassaflödesprognoserna,

e) om enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde baseras på verkligt värde minus försäljningskostnader, den metod som används för att fastställa verkligt värde minus försäljningskostnader. Om verkligt värde minus försäljningskostnader inte fastställs med hjälp av ett observerbart marknadspris för enheten (grupper av enheter) ska följande upplysningar också lämnas

i en beskrivning av varje viktigt antagande på vilket företagsledningen har baserat sitt fastställande av verkligt värde minus försäljningskostnader. Viktiga antaganden är sådana antaganden för vilka enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde är mest känsligt,

ii en beskrivning av företagsledningens metod för att fastställa det värde eller de värden som innefattas i varje viktigt antagande, huruvida det värdet eller de värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller, i tillämpliga fall, är i överensstämmelse med externa informationskällor, och, om så inte är fallet, hur och varför de skiljer sig från tidigare erfarenheter eller externa informationskällor,

f) om en rimligt möjlig förändring i ett viktigt antagande på vilket företagsledningen har baserat sitt fastställande av enhetens (gruppen av enheters) återvinningsvärde skulle innebära att enhetens (gruppen av enheters) redovisade värde skulle överstiga dess återvinningsvärde

i det belopp med vilket enhetens (gruppens av enheter) återvinningsvärde överstiger dess redovisade värde

ii det värde som är tilldelat det viktiga antagandet,

iii det belopp med vilket värdet som innefattas i det viktigaste antagandet måste ändras, efter det att eventuella följd effekter av ändringen på de andra variabler som använts för att beräkna återvinningsvärdet införlivats, för att enheten (grupperna av enheters) återvinningsvärde ska motsvara dess sammanlagde redovisade värde.”

3.5. Tidigare undersökningar

Efter första året med IAS/IFRS gjordes flera undersökningar om hur de upplysningskrav som IAS 36 punkt 134 ställer hade följts av svenska företag. Bland annat genomförde Persson och Hultén, redovisningsspecialister på PWC, en undersökning innefattande 40 företag noterade på Stockholmsbörsens A- och O-lista. Undersökningen visade att av de krav som IAS 36 punkt 134 ställer var det endast kravet på upplysning om hur enhetens återvinningsvärde beräknats (c) som uppfyllts av samtliga företag. Alla företag förutom två hade använt de kassagenererande enheternas nyttjandevärde för att beräkna återvinningsvärdet.⁷²

Det upplysningskrav som följts sämst var metoden för att fastställa de värden som innefattas i de viktiga antagandena (d ii), vilket endast uppfylldes korrekt av 15 % av företagen i undersökningen. Kraven om prognosperioden för kassaflöden (d iii) och tillväxttakten för att extrapolera kassaflöden bortom prognosperioden (d iv) hade bara efterföljts av 23 respektive 20 %. Vidare visade undersökningen att det överlag inte förelåg några större skillnader mellan företagen på A- respektive O-listan. På vissa punkter uppfylldes till och med kraven bättre av företagen på O-listan. Perssons och Hulténs slutsats var att merparten av företagen hade en stor förbättringspotential inför 2006 års bokslut.⁷³

2005 gjordes likaså en studie av Arnell och Edlund på KPMG, som undersökte 60 svenska börsbolags anpassning till IAS/IFRS. Enligt denna studie saknades upplysning om prognosperiodens längd i 20 % av de nedskrivningsprovningar som var baserade på nyttjandevärdet (d iii). Vad gäller de viktigaste variablerna för beräkning av nyttjandevärdet (d i) var informationen bristfällig eller saknades helt för cirka hälften av företagen. Lika många företag

⁷² Persson, L.E. & Hultén, K. (2006). *Balans* nr 6-7

⁷³ Ibid

hade inte angett tillväxttakt för kassaflöden bortom prognosperioden (d iv). I nästan 70 % av fallen var informationen bristfällig eller saknades helt för vilken metod företaget använt för att bestämma värdet på de viktigaste antaganden (d ii). Trots stora brister i många av företagens upplysningar visade undersökningen att det också fanns föredömen som hade lämnat bra upplysningar om nedskrivningsprövning.⁷⁴

Vidare har också ett antal uppsatser behandlat ämnet. Jepsson, Jönsson och La undersökte hur 44 börsnoterade företag följde upplysningskraven för nedskrivningstest av goodwill i 2005 års årsredovisningar. Resultatet visade att för de företag som gjort nedskrivningar av goodwill under 2005 var upplysningarna generellt sätt bra. För andra företag varierade det dock då vissa företag lämnade väldigt utförliga upplysningar medan vissa knappt uppfyllde några krav alls. De upplysningskrav som var svårast att kontrollera om de uppfylldes var antaganden och metod eftersom dessa var relativt oklart beskrivna i årsredovisningarna. Vidare framgick det av studien att företag vidtagit en viss försiktighet vad gäller utlämnandet av upplysningar eftersom det var första gången årsredovisningarna skulle upprättas enligt IAS/IFRS, och företagen därmed inte visste hur detaljerade andra företag skulle vara.⁷⁵

Björk, Grandér och Tegmalm undersökte i sin uppsats hur upplysningskraven enligt IAS 36 punkt 134 följdes av företag noterade på Large Cap i 2005 års årsredovisningar. 20 företag från Large Cap och även 5 från Small Cap ingick i undersökningen. Slutsatsen av undersökningen var att företagen inte uppfyllde upplysningskraven. Vidare förelåg en väldigt stor skillnad företagen sinsemellan. En anledning till de bristande upplysningarna torde vara okunskap hos både företagen och dess revisorer. Studien visade också att valet av revisor kan ha en betydande roll för hur väl upplysningskraven efterföljs. De revisionsbyråer vars klienter uppfyller kraven bäst är PWC och KPMG. Vidare framgick att företag såg den första tiden som en inkörningsperiod och antog att praxis och inarbetade rutiner skulle komma att minska problemet. Efter intervjuer med revisorer framgick det att enligt dem är bristande upplysningar till största del en konsekvens av att företagen öppet inte vill dela med sig av företagsintern information. Företagen menade istället att det var okunskap som låg tillgrund för de bristande upplysningarna.⁷⁶

3.6. Isomorfism

Begreppet isomorfi används främst inom den nyinstitutionella organisationsteorin och innebär *organisatorisk likriktning*. Med detta menas att företagen försöker överleva genom att efterlikna och inte genom att konkurrera ut varandra. De organisatoriska förändringarna som genomförs för denna efterliknelse bidrar till att öka organisationernas legitimitet snarare än dess effektivitet.⁷⁷

Inom isomorfismen diskuteras tre drivkrafter till organisationernas likformighet; mimetisk isomorfism, tvingande isomorfism och normativ isomorfism.⁷⁸

3.6.1. Tvingande isomorfism

Tvingande isomorfism är en process där likformighet upprättas genom formell och informell press på organisationer från andra organisationer de är beroende av och från kulturella förväntningar i samhället. Dominerande aktör inom området utformar regler som mer eller mindre blir tvingande för organisationer att följa. Dessa dominerande aktörer är vanligtvis en stat,

⁷⁴ Edlund, C. & Arnell, G. (2007). Lär av hur 60 svenska företag redovisade 2005 Andra året med IFRS, *Forefront* nr 1

⁷⁵ Jepsson, K., Jönsson, S. & La, L. (2006). *Nedskrivningstest av Goodwill – Följs upplysningskraven enligt LAS 36?*, Kandidat uppsats, Lunds Universitet

⁷⁶ Björk, O., Grandér, T. & Tegmalm J. (2007). *LAS 36 p 134 – Hur väl följs upplysningskraven?*, Kandidat uppsats, Lunds Universitet

⁷⁷ Ahrne, G. & Hedström, P. (1999). *Organisationer och samhälle- analytiska perspektiv*, Lund: Studentlitteratur

⁷⁸ Ibid

och de tvingande reglerna är därmed lagar, föreskrifter eller förordningar. Organisationer under denna typ av restriktioner kommer att anpassa sig till förändringarna och relatera till andra företags sätt att handskas med förändringen på ett sätt som ökar likformigheten. Tvingande isomorfism uppstår även när stora koncerner köper upp utländska bolag. Dotterbolagen tvingas då att anpassa sig till moderbolagets redovisningsprinciper och policys. Förändringar genom tvingande krafter kommer inte att göra organisationen mer effektiv. Däremot kommer organisationen utåt sett uppfattas som mer effektiv och kommer att bli accepterad som en legitim organisation.⁷⁹

3.6.2. Mimetisk isomorfism

Mimetisk isomorfism är ett förfarande som skapar likformighet genom imitation av andra organisationer inom ett fält⁸⁰. De flesta organisationer ställs ofta inför stora osäkerhetsfaktorer vilket leder till att de tenderar att imitera de organisationer som de anser vara mer legitima eller framgångsrika än andra. Genom härmande processer drivs organisationerna till att införa skenbara förändringar/förnyelser för att stärka deras legitimitet och för att visa att de i alla fall försöker förbättra omständigheterna. Framgångsrika organisationer blir på så sätt modeller för andra både indirekt, genom personalomflyttningar, och direkt genom konsultfirmor och branschorganisationer. För stora organisationer finns det i huvudsak endast ett mindre antal kända och respekterade konsultfirmor att välja mellan vilket bidrar till en ökad likformighet. Mimetisk isomorfism är en stark drivkraft till att banker, skolor, sjukhus, tillverkande företag och redovisnings institut mer och mer tenderar att likna varandra.⁸¹

3.6.3. Normativ isomorfism

Normativa drivkrafter skapar likriktning genom att organisationer tar till sig tekniker som av den professionella omgivningen anses vara uppdaterade och effektiva. Den normativ isomorfismen grundas huvudsakligen på två viktiga källor. Dels vilar professionen på en formell universitetsutbildning vilket ger en liknande kunskapsgrund. Universitet och professionella utbildningsinstitutioner är viktiga instanser för utvecklandet av normer hos organisationernas chefer och anställda. Organisationer inom ett visst fält tenderar i hög grad att anställa personer med liknande utbildningsbakgrund vilket bidrar till isomorfismen. Då chefer och nyckelpersoner har anställts genom liknande urvalsprocesser samtidigt som de har liknande utbildningsbakgrund tenderar de att se införa samma policys, procedurer och strukturer samt tolka och lösa problem på liknande sätt.

Den andra källan till normativ isomorfism är tillväxt och utveckling av nätverk inom professionen. Organisationer influeras exempelvis av bransch- och handelsorganisationer. Vidare kan organisationer påverkas av styrelsemedlemmar som även är involverade i andra organisationer och nätverk.⁸²

⁷⁹ Di MAggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). The iron cage revisited; institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review* 48: 147-160

⁸⁰ Ahrne, G. & Hedström, P. (1999). Lund: Studentlitteratur

⁸¹ Di MAggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). *American Sociological Review* 48: 147-160

⁸² Ibid

4. Tolkningsmodell

I detta kapital redogör vi för den tolkningsmodell som vi utformat och utgått från i undersökningen. För varje delpunkt i LAS 36 punkt 134 har ett antal avväganden gjorts för att bedöma om företaget uppfyllt kraven eller ej. Syftet med denna tolkningsmodell är att klargöra för läsaren vilka krav som har ställts på företagen för att deras upplysningar ska anses godkända.

4.1. Goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod

Om ett företag har skrivit att endast en eller flera goodwillposter eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod är av väsentligt värde i förhållande till företagets totala goodwill, behöver upplysningar enligt (a)-(f) (upplysningskraven återfinns i kapitel 3.3.4.) endast lämnas för dessa.

- a) Företagen måste upplysa om hur det redovisade värdet för goodwill fördelar sig på de kassagenererande enheterna för att denna punkt ska vara uppfylld.
- b) Företagen måste ha upplyst om det redovisade värdet för immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod som fördelats på varje kassagenererande enhet. Företagen måste också ange vilka slags tillgångar detta avser.

4.2. Grund för fastställande av återvinningsvärdet

- c) Det måste framgå om återvinningsvärdet för de kassagenererande enheterna har fastställts genom beräkning av nyttjandevärdet eller verkligt värde minus försäljningskostnader.

4.3. Återvinningsvärde baserat på nyttjandevärde

d i) Viktiga antaganden på vilka företagsledningen har baserat sina kassaflödesprognoser för den period som täcks av de senast gjorda budgeterna/prognoserna är exempelvis diskonteringsränta, tillväxttakt, prognosperiod, intäktsvolym, produktutveckling, priser, inflation och behov av investeringar⁸³. Enligt Hultén är vanligtvis de tre viktigaste antagandena diskonteringsränta, marginal och tillväxttakt. Standarden kräver att varje viktigt antagande ska beskrivas. Detta är omöjligt för oss att helt säkert veta eftersom vi inte kan kontrollera vilka som är ett speciellt företags viktiga antaganden.

För att få godkänt på detta krav räcker det med att företaget nämner vilka de viktiga antagandena är. Om något anses oprecist som exempelvis tillväxttakt, behövs det däremot förklaras närmare, till exempel om det avser prognosperiodens tillväxttakt eller tillväxttakten efter prognosperioden. I normalfallet borde enligt Hultén ett företag ha cirka tre till fyra huvudantaganden men detta varierar självklart från bransch till bransch. Vidare tycker hon att ett eller två antaganden är för lite, varför vi har dragit gränsen vid minst tre stycken antaganden för att ett företag ska få godkänt på denna punkt. Ordalydelser som talar mot att samtliga viktiga antaganden är angivna, exempelvis ”några av de viktiga antagandena är...” visar det på att det inte har upplyst om alla viktiga antaganden och därmed inte uppfyller upplysningskravet.

d ii) Enligt denna punkt måste företagen beskriva hur de har gått tillväga för att fastställa de viktiga antagandenas värden, vilket kan göras genom exempelvis externa rapporter, interna siffror eller historiska utfall. Om inte värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller

⁸³ Persson, L.E. & Hultén, K. (2006) *Balans* nr 6-7

överrensstämmor med externa informationskällor måste företagen informera om hur och varför de skiljer sig åt. Beskrivningen måste innefatta samtliga viktiga antaganden som tidigare angivits för att upplysningskravet ska vara uppfyllt. Värdena behöver däremot inte kvantifieras. Om företaget under ett annat ställe i årsredovisningen än under noten om immateriella tillgångar/goodwill har angivit vad företagets bedömningar grundas på anses delpunkten vara godkänd. Vi har ansett att denna delpunkt är uppfyllt om företagen angett hur de antaganden som nämnts fastställts, även om de fått underkänt på punkt (d i) på grund av att de inte angett alla viktiga antaganden.

d iii) Här krävs att företaget informerar om vilken period företagsledningen baserat kassaflödena på. Det måste framgå att kassaflödena är baserade på finansiella budgetar/prognoser som är fastställda av företagsledningen. Har kassaflödena baserats på strategiska planer är detta också godkänt, vilket vi i samråd med Hultén kommit fram till. För att uppfylla upplysningskraven måste företagen dock nämna att det är just företagsledningen som har fastställt budgetarna/prognoserna. Företagen har även fått godkänt om de är fastställda av styrelsen.

d iv) För att uppfylla denna punkt krävs att företaget uppger den tillväxttakt som används för att extrapolera kassaflöden bortom prognosperioden. Tillväxttakten måste kvantifieras med en procentsats och en beskrivning över hur denna tillväxttakt fastställts måste också lämnas. Vidare måste företagen ange motiv till en tillväxttakt som överstiger den långfristiga tillväxttakten för den typ av produkter, branscher eller land i vilket företaget är verksam. För att ett företag ska anses uppfylla detta upplysningskrav måste de ange huruvida tillväxttakten överensstämmer med genomsnittet för branschen, produkten etcetera. Om företaget anger att kassaflödet bortom prognosperioden antas vara konstant, det vill säga en tillväxttakt på noll, anses upplysningskravet vara uppfyllt.

d v) Den diskonteringsfaktor som tillämpas på kassaflödesprognoserna ska anges som en procentsats och ska vara före skatt för att kravet ska anses vara uppfyllt⁸⁴. Vi har antagit att diskonteringsfaktorn är angiven före skatt om företaget inte skrivit huruvida den är det eller ej. Vidare måste företagen ange diskonteringsränta för samtliga kassagenererande enheter. Om företaget endast lämnat ett intervall har inte kravet ansetts vara uppfyllt. Däremot har vi godkänt formuleringar som "cash-flows have *generally* been discounted at...". Slutligen har vi också godkänt då företag anger kalkylränta istället för diskonteringsränta.

4.4. Återvinningsvärde baserat på verkligt värde minus försäljningskostnader

e) Företagen måste i denna punkt ange den metod som använts för att fastställa det verkliga värdet minus försäljningskostnader. För att denna delpunkt ska vara uppfyllt måste företaget ange huruvida det verkliga värdet baserats på ett observerbart marknadspris eller om värdet fastställts på annat sätt. Om företaget väljer att fastställa värdet på annat sätt än med hjälp av marknadsvärdet ska även upplysningarna i (e i)-(e iii) anges.

e i) För att få godkänt på detta krav räcker det med att företaget nämner de viktiga antagandena som det verkliga värdet baserats på. Vi har för denna delpunkt gjort samma tolkning som för (d i) *återvinningsvärde baserat på nyttjandevärde*. Det räcker med andra ord att nämna de antaganden som det verkliga värdet baserats på. Om något anses oprecist som exempelvis tillväxttakt, ska det förklaras närmare. Om ett företag har skrivit att "några av de viktiga antagandena är..." visar det på att det inte har upplyst om alla viktiga antaganden och därmed inte uppfyller upplysningskravet.

⁸⁴ IAS 36, p.55

e ii) Enligt denna delpunkt måste företagen beskriva hur de har gått tillväga för att fastställa de viktiga antagandenas värden vilket kan göras genom exempelvis externa rapporter, interna siffror eller historiska utfall. Om inte värdena återspeglar tidigare erfarenheter eller överrensstämmer med externa informationskällor måste de informera om hur och varför de skiljer sig åt. Värdena behöver däremot inte kvantifieras. Beskrivningen måste innefatta samtliga viktiga antaganden som tidigare angivits för att upplysningskravet ska vara uppfyllt

4.5. Känslighet för rimliga förändringar i viktiga antaganden

f) Företagen ska ange vilken påverkan en rimlig möjlig förändring i de viktiga antagandena skulle få på återvinningsvärdet. För att uppfylla detta krav måste företaget ange om en rimlig möjlig förändring i respektive antaganden skulle föranleda ett nedskrivningsbehov eller inte. Endast *rimliga* förändringar måste beaktas vid analys av nedskrivningsbehov. Vi har antagit att de förändringar i antagandena som företaget nämnt i årsredovisningarna är de förändringar som företaget anser är rimliga. Om en rimlig möjlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov måste företaget lämna upplysning om:

f i) det belopp med vilket enhetens återvinningsvärde överstiger det redovisade värdet

f ii) det värde som är tilldelat varje antagande. Dessa värden ska anges som procentsatser.

f iii) Det belopp med vilket värdet på antagandet måste ändras för att återvinningsvärdet ska motsvara det redovisade värdet. Företagen måste med andra ord ange den brytningspunkt för vilken ett nedskrivningsbehov föreligger. Det är här inte tillräckligt att ange en punkt som ligger bortom punkten där ett nedskrivningsbehov inträder utan brytningspunkten för detta måste specificeras.

Vi har valt att se hela delpunkt (f) som en helhet vilket även Hultén och Persson gjorde i deras undersökning. Om en rimlig möjlig förändring skulle föranleda nedskrivningsbehov måste företaget uppfylla (f i) - (f iii) för att få godkänt på hela (f).

5. Empiri och Analys

I detta kapitel kommer vi att redogöra för resultatet i undersökningen. Kapitlet inleds med en sammanfattande tabell över hur väl företagen uppfyllt upplysningskraven år 2005 och 2006. Därefter följer resultat samt analys för varje område som redogjorts för i tolkningsmodellen. Vidare presenteras skillnader i uppfyllnadsgraden beroende på goodwillandel, om nedskrivning gjorts och revisionsbyrå. Avslutningsvis dras paralleller till isomorfismen.

5.1. Förändring mellan år 2005 och 2006

Nedan följer en sammanställning över de resultat vi kommit fram till i undersökningen. I tabellen presenteras uppfyllnadsgraden för år 2005 och 2006 samt antalet förbättringar och försämringar som ligger till grund för denna uppfyllnadsgrad. Endast de företag som måste uppfylla en enskild delpunkt båda åren är med i statistiken för *förändring från 2005*. Här faller exempelvis företag som endast redovisar immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod ett av åren bort.

Resultat

Upplysningskrav	Uppfyllnadsgrad		Förändring från 2005						Totalt antal
	2005	2006	Förbättring		Oförändrat		Försämring		
			Antal	%	Antal	%	Antal	%	
a) Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter	76%	84%	4	8%	47	92%	0	0%	51
b) Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter	50%	64%	1	8%	11	92%	0	0%	12
c) Grund för fastställande av återvinningsvärdet	96%	98%	1	2%	50	98%	0	0%	51
d) Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärdet									
i. varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser	69%	74%	5	10%	43	86%	2	4%	50
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	47%	58%	7	14%	42	84%	1	2%	50
iii. prognosperiod	24%	40%	9	18%	40	80%	1	2%	50
iv. tillväxttakt efter prognosperioden	27%	36%	8	16%	38	76%	4	8%	50
v. diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna	57%	68%	7	14%	41	82%	2	4%	50
e) Om återvinningsvärdet baseras på verkligt värde, den metod som används för denna beräkning	80%	100%	1	25%	3	75%	0	0%	4
i. viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på	67%	100%	1	50%	1	50%	0	0%	2
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	67%	100%	1	50%	1	50%	0	0%	2
f) Om rimliga förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet	45%	57%	7	14%	43	84%	1	2%	51

Tabell 5.1. Sammanställning för upplysningskraven i IAS 36 punkt 134

För samtliga delpunkter ser vi en förbättring mellan år 2005 och 2006. Dock är resultatet något spritt då vissa delpunkter har förbättrats mer än andra. Efter att statistiskt testat resultatet i ett Pearson Chi²-test (se bilaga 2), har vi erhållit ett p-värde på 0,004 vilket visar att resultatet är signifikant.

Analys

Vi finner vissa skillnader i resultaten mellan vår undersökning och Hultén och Perssons (PWC) undersökning. Detta beror delvis på att vi inte använt samma urval som de gjort. En annan orsak till skillnader är att, trots att vi konsulterat Hultén på flera punkter, har vi inte utgått från samma tolkningsmodell och därmed inte gjort samma gränsdragningar om vad som är godkänt eller inte. Även om resultaten från de båda undersökningarna inte helt överensstämmer med varandra uppfyller vår undersökning ändå uppsatsens huvudsyfte, att undersöka om upplysningskraven uppfyllts i större utsträckning år 2006 än 2005.

I det stora hela följer dock resultaten av vår undersökning Hultén och Perssons undersökning då båda undersökningarna belyser samma problemområden bland upplysningskraven. Hultén och Persson ansåg efter sin undersökning att det förelåg en stor förbättringspotential för många av företagen. Vår undersökning bekräftar detta antagande då den visar att många av företagen har förbättrat sig mellan år 2005 och 2006. Trots detta finns det inför nästkommande år fortfarande en stor förbättringspotential för många företag.

Vid jämförelse av Hultén och Perssons studie med Arnell och Edlunds (KPMG) studie finner vi likväl här vissa skillnader i undersökningarnas resultat. Detta kan delvis bero på skillnader i urval men även på att upplysningskraven i IAS 36 punkt 134 i många fall är svårttolkade och kan tolkas olika även mellan revisorer på olika revisionsbyråer.

5.1.1. (a) Goodwill och (b) immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod

Resultat

Vad gäller fördelningen av både värdet för goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter har 8 % av företagen förbättrat sig från år 2005 till 2006. Totalt sett har dock uppfyllnadsgraden för upplysningar kring fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod förbättrats från 50 % till 64 %. Att ändå bara 8 % av företagen förbättrat sig beror på att endast 12 av 16 företag redovisar immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod båda åren. De resterande fyra företagen redovisar sådana tillgångar endast ett av åren och är därför inte med i förbättringsstatistiken. Vad gäller upplysningar kring fördelning av goodwill har uppfyllnadsgraden förbättrats från 76 % till 84 %.

De flesta företag har på dessa två delpunkter inte ändrat sitt sätt att redovisa upplysningarna. Inget företag har från år 2005 till 2006 försämrats sig vad gäller upplysning om fördelning per kassagenererande enheter. De företag som inte uppfyller detta kravet har inte delat upp värdena på kassagenererande enheter. Två av företagen som misslyckats har delat upp goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter men särskiljer däremot inte dessa värden vilket är ett krav.

Analys

Dessa två delpunkter är jämfört med de andra delpunkterna i IAS 36 punkt 134 lättolkade då det klart framgår vad företaget behöver upplysa om. Däremot är det upp till företagen själva att bedöma vad som utgör en väsentlig del av det totala värdet av goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod. Eftersom det är en subjektiv tolkning vad som är

väsentligt, skiljer det förmodligen mycket mellan företagen för hur detta har bedömts och därmed hur mycket information som lämnats.

Företaget måste redan vid förvärvstidpunkten fördela goodwill och immateriella tillgångar på kassagenererande enheter varför denna information inte borde vara problematiskt att få fram. Vidare redogör de flesta företag under *redovisningsprinciper* att goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod har testats för nedskrivning uppdelat på kassagenererande enheter, vilket tyder på att en uppdelning finns. De flesta företagen har använt denna formulering, även de företag som inte har några immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod, vilket kan tyda på viss standardisering vad gäller formulering.

5.1.2. (c) Grund för fastställande av återvinningsvärdet

Resultat

Grunden för fastställandet av återvinningsvärdet, det vill säga nyttjandevärdet eller verkligt värde minus försäljningskostnader, är den delpunkt som uppfyllts bäst. År 2005 var det endast två av de 51 företagen i undersökningen som inte uppfyllde kravet. År 2006 är det endast ett av dessa två företag som fortfarande inte uppfyller kravet.

År 2005 använde sig samtliga företag av nyttjandevärde som grund för att fastställa återvinningsvärdet. Fyra företag använde dessutom verkligt värde minus försäljningskostnader på en eller flera kassagenererande enheter. År 2006 gick ett av de fyra företagen över till att beräkna återvinningsvärdet genom verkligt värde minus försäljningskostnader på samtliga enheter.

Analys

Anledningen till att denna delpunkt uppfylls så väl är att det är ett mycket grundläggande krav som måste finnas med för att kunna beskriva nedskrivningsprövningen. Det borde inte råda några tolkningssvårigheter då standarden uttryckligen ger företagen två alternativ att välja på. Vidare kräver delpunkten inte att företagen lämnar ut någon särskilt konkurrenskänslig information. De företag som ändå misslyckats ger överlag väldigt dåliga upplysningar angående nedskrivningsprövningen av goodwill. Det ena företaget har fått underkänt på samtliga delpunkter medan det andra företaget endast har upplyst om fördelningen på kassagenererande enheter.

5.1.3. (d) Återvinningsvärde baserat på nyttjandevärde

Återvinningsvärdet bestäms i huvudsak genom beräkning av nyttjandevärdet. År 2005 använde sig samtliga företag av nyttjandevärdet för en eller flera kassagenererande enheter. År 2006 gick däremot ett företag över till att endast beräkna återvinningsvärdet enligt verkligt värde minus försäljningskostnader, varför inte företaget är med i jämförelsen *förändringar från 2005*.

5.1.3.1. (d i) Varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser

Resultat

Totalt sett har uppfyllnadsgraden ökat från 69 % till 74 % mellan år 2005 och 2006. Dock är det här flera företag som har ändrat sina upplysningar. Fem av företagen som inte uppfyllde kraven år 2005 har förbättrat sig och uppfyller dem år 2006, samtidigt som två företag har försämrat sig och år 2006 inte uppfyller kraven.

Analys

För att bli godkänd på denna delpunkt krävs att *samtliga* viktiga antaganden nämns. Detta är naturligtvis en subjektiv tolkning vilket gör att vi inte kan säkerställa att dessa är samtliga viktiga

antaganden. Eftersom vi dragit gränsen för att få godkänt vid tre antaganden finns det en stor risk att vissa företag fått godkänt fastän inte samtliga viktiga antaganden har angetts.

Vidare har många företag angett ett stort antal viktiga antaganden men genom att använda ord som etc., exempelvis, eller bland annat vid uppräknings av antagandena har de fått underkänt då det tyder på att fler viktiga antaganden finns men inte anges.

Det kan anses svårt för företagen att bedöma innebörden av ett *viktigt* antagande. Då det står företagen relativt fritt att tolka innebörden av viktiga antaganden ser vi stora variationer i de antaganden som lämnats. Vissa företag anger endast de basala antagandena såsom prognosperiod, tillväxttakt och diskonteringsränta medan andra företag lämnar betydligt fler antaganden. Att beskriva de viktiga antagandena på vilka företagsledningen har baserat sina kassaflödesprognoser kan likställas med att ge ut delar av sina prognoser. Detta är väldigt känsligt för företagen vilket gör att de inte gärna vill upplysa om detta i årsredovisningen. Av konkurrensskäl har därför vissa företag förmodligen medvetet utelämnat viktiga antaganden som används i beräkningarna.

Vad gäller antaganden har några företag exempelvis angett den årliga tillväxttakten i nettoomsättningen som ett av de viktiga antagandena men skriver därefter att denna ej skall utläsas som en prognos för kommande år. Detta tror vi kan bero på att det utgör känslig information som företagen av konkurrensskäl inte vill avslöja.

5.1.3.2. (d ii) Metod för fastställandet av antagandenas värden

Resultat

Totalt sett har uppfyllnadsgraden för denna delpunkt ökat från 47 % till 58 %. Vad gäller förändringar från år 2005 har sju företag förbättrat upplysningarna medan ett företag har försämrats sig. Detta företag har år 2006 endast beskrivit metoden för att fastställa två av dess tre viktiga antaganden.

För att bli godkänd på denna punkt krävs att företaget anger den metod som använts för att fastställa värdet på samtliga angivna antaganden. Ett stort antal företag i undersökningen har misslyckats på denna delpunkt då de överhuvudtaget inte angett den metod som använts för beräkningarna, alternativt inte angett metod för samtliga antaganden. Ytterligare en källa till att företagen misslyckats är att de inte nämner att antagandenas värden baserats på externa rapporter, interna siffror eller historiska utfall, vilket enligt Hultén är de godkända metoderna för att fastställa antagandenas värden.

Några få företag har angivit metod för fastställandet av antagandenas värden i andra delar än i noten som rör immateriella tillgångar/goodwill. Detta har vi i undersökning ansett vara godkänt.

Analys

Fem företag år 2005 och sex företag år 2006 uppfyller (d ii) *metod för fastställandet av antagandenas värden*, men har däremot fått underkänt på (d i) *varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser*. Vi har i vår undersökning godkänt dessa företag även om det därmed blir lättare att få godkänt på (d ii) ju färre antaganden ett företag har angett.

Vissa företag har grundligt beskrivit vad antagandena har baserats på medan andra företag exempelvis endast angett att antagandena baserats på externa informationskällor. Det senare tror vi bland annat beror på att företagen på detta vis till viss del undviker att lämna ut information som kan vara konkurrenskänslig.

5.1.3.3. (d iii) Prognosperiod

Resultat

Totalt sett har uppfyllnadsgraden för företagens upplysningar angående kassaflödenas prognosperiod ökat från 24 % år 2005 till 40 % år 2006. Nio företag har på denna delpunkt förbättrat sina upplysningar medan ett företag har försämrat sig.

Majoriteten av de företag som misslyckats har angett längden på prognosperioden men inte angett att den baseras på av ledningen fastställda finansiella budgetar/prognoser. Det är enligt Hultén mycket viktigt att framhålla att budgetarna/prognoserna är fastställda av just ledningen. Ett fåtal företag har angett att det är styrelsen som fastställer budgetarna/prognoserna vilket vi i samråd med Hultén godkänt. Vi har även godkänt de företag som har angett att kassaflödena är baserade på strategiska planer istället för budgetar/prognoser.

Vissa företag har beskrivit att prognoserna baseras på av ledningen gjorda bedömningar. Detta har vi inte godkänt då någon annan än ledningen/styrelsen kan ha fastställt prognoserna baserat på ledningens bedömningar.

Den stora merparten av företagen har en prognosperiod på maximalt fem år vilket därför inte föranleder att ytterligare information behöver lämnas. Av de företagen med en prognosperiod på över fem år har cirka hälften av företagen motiverat den längre prognosperioden.

Bland de nio företag som förbättrat sig hade fyra företag det första året inte angivit att prognoserna/budgetarna var fastställda av ledningen. Ett företag hade angett att ledningen fastställt budgeten men inte längden på prognosperioden. Slutligen var det tre företag som år 2005 överhuvudtaget inte upplyste om prognosperioden.

Analys

Vi tror att många av de företag som misslyckats på denna delpunkt förmodligen inte har förstätt vikten av att ange att det är just ledningen som fastställt de budgetar/prognoser som kassaflödesprognosen grundats på. Här tror vi inte att företagen undanhållit informationen utav konkurrensskäl utan att det främst beror på oklarheter i standarden. Däremot framgår det klart i standarden att en prognosperiod måste anges, vilket det stora flertalet av företagen också har gjort.

5.1.3.4. (d iv) Tillväxttakt bortom prognosperioden

Resultat

Detta är den delpunkt som företagen år 2006 uppfyllt sämst. Endast 36 % av företagen detta år godkänt. Dock hade åtta företag förbättrat sig sedan år 2005 då endast 27 % av företagen uppfyllde upplysningskravet.

Majoriteten av de företag som inte uppfyllt delpunkten har inte angett om tillväxttakten är i linje med branschen, produkttyp eller geografiskt område. Vidare har ett flertal företag endast angett tillväxttakten som ett intervall för samtliga kassagenererande enheter, vilket inte är godkänt eftersom tillväxttakten ska anges för varje enhet. Ett antal företag har valt att inte kvantifiera tillväxten utan anger exempelvis att tillväxten är avtagande eller att tillväxten är i linje med inflationen vilket inte heller är godkänt.

Slutligen har några företag endast angett nolltillväxt vilket vi godkänt även om detta inte är en kvantifiering av tillväxttakten. Bland de fyra företag som totalt sett försämrat sig hade samtliga,

år 2005, upplöst om att de inte hade någon tillväxt efter prognosperioden vilket gjorde att de varken behövde jämföra med branschen eller kvantifiera. År 2006 däremot har samtliga av dessa företag en positiv tillväxttakt vilket kräver att de nu måste kvantifiera denna vilket två av företagen inte har gjort. Vidare hade ett de fyra företagen nu endast angett ett intervall och det sista företaget hade inte jämfört tillväxttakten med branschen eller dylikt.

Analys

Det kan anses något förvånande att denna delpunkt är den som uppfyllts sämst då kraven är relativt klara i standarden. Vad som däremot skulle kunna tolkas på olika sätt är motivet till att använda en tillväxttakt som överstiger den långsiktiga tillväxttakten för branschen eller dylikt. Om inte företagets tillväxttakt överstiger branschen måste det ändå upplysa om att detta är fallet, vilket kan ha undgått vissa företag. Detta är naturligtvis en tolkningsfråga. Dock är denna information relevant då det annars kan vara svårt för en utomstående part att bilda sig en uppfattning om huruvida företaget ligger i linje med branschen eller om den angivna tillväxttakten överstiger branschen och ett motiv till detta därmed behöver anges.

Att många företag valt att inte kvantifiera tillväxten eller att endast ange ett intervall kan bero på att företagen av konkurrensskäl inte vill avslöja prognoser för framtida tillväxttakter i de olika segmenten.

5.1.3.5. (d v) Diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoseerna

Resultat

Uppfyllnadsgraden för denna delpunkt har från år 2005 till 2006 ökat från 57 % till 68 %. Sju företag har till år 2006 förbättrat sina upplysningar angående diskonteringsfaktorn medan två företag har gått åt motsatt håll och försämrat sig i detta avseende.

Företagen ska för varje kassagenererande enhet ange den diskonteringsfaktor som tillämpats. De flesta företag har angett en diskonteringsfaktor som gäller för samtliga kassagenererande enheter vilket vi ansett är godkänt.

De vanligaste orsakerna till att företag misslyckas med att uppfylla detta upplysningskrav är att de angett ett intervall för diskonteringsräntan eller att diskonteringsräntan angetts efter istället för före skatt. Vidare har vissa företag endast angett en genomsnittlig diskonteringsränta vilket inte heller godtas.

De två företag som försämrat sig från år 2005 har nu endera angett diskonteringsfaktorn som ett intervall eller angett den efter skatt.

Analys

I IAS 36 punkt 134 framgår inte att diskonteringsfaktorn ska anges före skatt utan detta framgår av IAS 36 punkt 55. Vi tror att vissa företag misslyckats med att uppfyllt detta krav eftersom de kanske inte är medvetna om att diskonteringsfaktorn måste anges före skatt.

Vidare står det inte uttryckligen att företagen inte får ange ett intervall för diskonteringsfaktor. Den främsta anledningen till att många företag dock gjort detta tror vi är att företagen vill lämna ut så lite och ospecificerad information som möjligt.

5.1.4. (e) Återvinningsvärde baserat på verkligt värde minus försäljningskostnader

Resultat

År 2005 var det fem företag som baserade återvinningsvärdet på verkligt värde minus försäljningskostnader på minst en av sina kassagenererande enheter. Dock använde samtliga av dessa även nyttjandevärde för någon av de kassagenererande enheterna. År 2006 har däremot ett av företagen gått över till att endast använda verkligt värde minus försäljningskostnader vid beräkning av återvinningsvärdet. Slutligen har också ett av företagen år 2006 ändrat sin redovisning och baserar nu återvinningsvärdet endast på nyttjandevärdet och är därför inte med i jämförelsen *förändringar från 2005*.

Uppfyllnadsgraden har ökat från 80 % till 100 % mellan år 2005 och 2006. År 2005 var det endast ett av de fem företagen som misslyckats på denna delpunkt beroende på att de angav att värdet baseras på marknadspris eller den bästa uppskattningen av försäljningspriset. För att få godkänt på delpunkten skulle företaget ha angett vilken metod de använt för att uppskatta försäljningspriset. År 2006 uppfyller företaget däremot kravet.

Två av företagen baserade värdet på marknadspris och behövde därmed inte lämna upplysningar enligt (e i- e ii).

Analys

Vi kan se en relativt markant procentuell ökning i uppfyllnadsgraden mellan de båda åren. Dock är det totala antalet företag för delpunkten betydligt lägre än för de andra delpunkterna, vilket gör att ett företag ger ett stort procentuellt utslag.

Att det är så få företag som använder sig av verkligt värde tror vi beror på att det normalt sätt inte finns en aktiv marknad för en kassagenererande enhet, vilket gör det svårt att uppskatta en enhets verkliga värde. Vidare har vi observerat att i de fall då verkligt värde används har ofta ett förvärv nyligen genomförts, vilket gör det enklare att uppskatta det verkliga värdet.

5.1.4.1. (e i) Viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på

Resultat

År 2005 var det tre företag som var tvungna att upplysa om denna delpunkt utav vilka två företag fick godkänt. Året därefter var det dock endast två företag som behövde uppfylla om delpunkt (e i). Det tredje företaget bestämde istället, år 2006, det verkliga värdet genom ett observerbart marknadspris, vilket medför att de inte längre behöver redogöra för denna delpunkt. De två resterande företagen uppfyllde båda delpunkten år 2006, vilket gav en uppfyllnadsgrad på 100 %. Ett av företagen hade genomgått en markant förbättring, från att inte ha angett mer än att de använder sig av verkligt värde, till att lämna mycket omfattande upplysningar om antagandena och vad dessa baseras på.

Exempel på antaganden som företagen baserat det verkliga värdet baseras på är vinstmultipel vid exit, vinstprognos, framtida lönsamhets nivå.

Analys

Om återvinningsvärdet bestäms genom verkligt värde behöver företagen inte kvantifiera några antaganden, vilket vid beräkning av nyttjandevärdet behöver göras för diskonteringsräntan, prognosperioden och tillväxttakten efter prognosperioden. Ett av företagen har kvantifierat antagandena i beräkningen medan det andra företaget har utelämnat denna information. Vi tror

att de upplysningar som krävs för beräkningen av verkligt värde därmed är mindre känsliga för företagen att lämna ut. Följaktligen kan detta vara en anledning till att samtliga företag har uppfyllt kravet. Dock måste det beaktas att denna delpunkt endast berör två företag. Möjligen hade ett annat resultat uppnåtts om fler företag berörts av delpunkten.

5.1.4.2. (e ii) Metod för fastställandet av antagandenas värden

Resultat

Som för föregående delpunkt var det år 2005 endast tre företag som var tvungna att upplysa om denna delpunkt, utav vilka två företag fick godkänt. År 2006 beräknade ett av företagen det verkliga värdet med hjälp av ett observerbart marknadspris varpå endast två av företagen behövde upplysa om denna delpunkt år 2006. Resultat och förbättring var detsamma som för föregående delpunkt, alltså samtliga två företag fick godkänt, vilket gav en uppfyllnadsgrad på 100 %.

Analys

Vad gäller metoden för att fastställa antagandenas värden har ett av företagen endast angett att tidigare erfarenheter och externa informationskällor ligger till grund för antagandenas värden. Det andra företaget har lämnat betydligt utförligare information. Eftersom det endast var två företag som behövde upplysa enligt denna delpunkt har vi även i detta fall svårt att urskilja några mönster och dra slutsatser.

5.1.5. (f) Känslighet för rimliga förändringar i viktiga antaganden

Resultat

Denna delpunkt berör undersökningens samtliga 51 företag. För åren 2005 och 2006 har 45 % respektive 57 % fått godkänt. Företagen som fått godkänt har antingen angett att en rimlig förändring *inte* skulle innebära ett nedskrivningsbehov eller för de fall en förändring skulle innebära ett nedskrivningsbehov, så har samtliga underpunkter för detta uppfyllts.

Totalt fick 28 företag underkänt på delpunkten år 2005. 27 av dessa företag misslyckades med att överhuvudtaget ange om en rimlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov. Ett företag angav att en rimlig förändring skulle medföra ett nedskrivningsbehov. Dock angav de inte för (f iii) *det belopp med vilket antagandets värde måste ändras*, varpå de inte fick godkänt för delpunkt (f) som helhet.

Till år 2006 har sju företag förbättrat sig och ett företag försämrat sig. Det företag som försämrat sig upplyste för år 2005 att ingen rimlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov. För år 2006 skulle en sådan förändring däremot göra det. Dock har företaget misslyckats med (f ii) *antagandens värde*.

År 2006 fick totalt 22 företag underkänt på denna delpunkt. Av dessa var det 17 företag som misslyckats med att överhuvudtaget ange om en rimlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov. Fem företag hade angett att en rimlig förändring skulle medföra ett nedskrivningsbehov men misslyckades med en eller flera av delpunkterna (f i) – (f iii) varpå de inte fick godkänt för delpunkt (f) som helhet.

Analys

Många företag har upplyst om mycket men missat någon av underpunkterna i (f) vilket gör att de inte klarat upplysningskravet för delpunkt (f) som helhet. Att se delpunkt (f) som en helhet

medför att företag som fått underkänt, sammantaget kan ha givit bra upplysningar men missat en av underpunkterna i (f)

I standarden nämns att upplysningar måste lämnas om en rimlig möjlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov. Dock måste företagen även enligt Hultén ange att en rimlig förändring inte skulle föranleda ett nedskrivningsbehov. Om detta inte anges är det omöjligt för utomstående part att veta om företaget utelämnat informationen eller om en förändring helt enkelt inte skulle leda till ett nedskrivningsbehov. Vi tror att vissa företag misslyckats med delpunkten på grund av ren okunnighet och feltolkning. Vi ser dock en klar förbättring avseende tolkningsproblemet. År 2005 har 27 företag överhuvudtaget inte upplyst om konsekvenserna av en möjlig förändring, medan det år 2006 endast är 17 företag som inte lämnat upplysningar om detta.

5.2. Redovisning beroende på om nedskrivning skett

Resultat

2006 Upplysningskrav	Nedskrivning	
	Ja	Nej
a) Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter	93%	81%
b) Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter	100%	58%
c) Grund för fastställande av återvinningsvärdet	100%	97%
d) Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärdet		
i. varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser	79%	72%
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	71%	53%
iii. prognosperiod	43%	39%
iv. tillväxttakt efter prognosperioden	50%	31%
v. diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna	43%	78%
e) Om återvinningsvärdet baseras på verkligt värde, den metod som används för denna beräkning	100%	100%
i. viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på	100%	-
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	100%	-
f) Om rimliga förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet	53%	58%

Tabell 5.2. Redovisning beroende på om nedskrivning skett

Vår undersökning visar att företag som genomfört en nedskrivning av goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod i större utsträckning uppfyllt upplysningskraven. För att säkerställa om resultatet är signifikant eller om det endast beror på slumpen har vi genomfört ett Pearson Chi²-test (se bilaga 3). Resultatet för detta test gav ett p-värde på 0,246 vilket är större än 0,05. Detta visar på att skillnaden i uppfyllnadsgraden mellan kategorierna inte är signifikant utan kan bero på slumpen.

Analys

I tabellen ovan kan det urskiljas en klar skillnad mellan företagen som under året skrivit ner goodwill och de som inte gjort det. Företag som gjort en goodwillnedskrivning har uppfyllt kraven i större utsträckning på samtliga delpunkter förutom delpunkt (d v) och (f). En anledning till detta tror vi kan vara att de företag som gjort en nedskrivning i år lämnar bättre upplysningar då nedskrivningen innebär en påverkan på resultatet. Vad gäller delpunkt (f) tror vi att den sämre uppfyllnadsgraden beror på att företag som gjort en nedskrivning på en eller flera

kassagenererande enheter inte anser sig behöva upplysa om denna delpunkt då de nyligen gjort en nedskrivning.

För år 2005 gjordes en liknande undersökning av Jepsson, Jönsson och La. Resultatet av denna undersökning visade att företag som gjort nedskrivningar generellt sett hade lyckats bra medan de företag som inte gjort någon nedskrivning uppfyllde kraven i väldigt varierad utsträckning. Vår studie visar ingen markant skillnad men dock kan vi urskilja en tydlig tendens att företag som gjort en nedskrivning redovisat bättre.

5.3. Redovisning beroende på goodwillandel

Resultat

2006 Upplysningskrav	% Goodwill	
	10 lägsta	10 högsta
a) Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter	70%	90%
b) Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter	75%	60%
c) Grund för fastställande av återvinningsvärdet	90%	100%
d) Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärdet		
i. varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser	60%	90%
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	60%	40%
iii. prognosperiod	20%	70%
iv. tillväxttakt efter prognosperioden	30%	50%
v. diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna	90%	30%
e) Om återvinningsvärdet baseras på verkligt värde, den metod som används för denna beräkning	-	100%
i. viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på	-	100%
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	-	100%
f) Om rimliga förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet	60%	50%

Tabell 5.3. Redovisning beroende på goodwillandel

Vår undersökning innefattar de 10 företag med lägst respektive högst andel goodwill av den totala balansomslutningen. För de företag med lägst andel varierade goodwill i förhållande till totala balansomslutningen mellan 0,03 % och 1,19 %. Vad gäller de företag med högst andel varierade procentandelen mellan 31 % och 66 %.

Efter att statistiskt testat resultatet i ett Pearson χ^2 -test (se bilaga 4), har vi erhållit ett p-värde på 0,194 vilket visar att resultatet inte är signifikant eftersom detta värde är större än 0,05. Detta visar att det inte finns något signifikant samband mellan företagens goodwillandel och hur väl de uppfyller upplisningskravet i IAS 36 punkt 134.

Analys

Sammantaget har de företag med högst goodwillandel i förhållande till balansomslutning uppfyllt kraven något bättre. Dock kan vi konstatera att det skiljer sig betydligt åt mellan de olika delpunkterna. Den största skillnaden mellan de företag med lägst respektive högst goodwillandel finner vi under delpunkt (d) där det kan skilja så mycket som 60 procentenheter mellan kategorierna. De företag med högst andel goodwill har lyckats bättre på fem av det totala antalet delpunkter bortsett från delpunkt (e) som endast berör en av kategorierna. Företagen med lägst goodwillandel lyckades bäst på fyra av delpunkterna

Överlag finner vi inget större samband mellan uppfyllnadsgrad och goodwillandel vilket också Chi²-testet visar. Detta finner vi något förvånande eftersom andelen goodwill varierar så kraftigt mellan de två kategorierna. För företag med en goodwillandel på över 31 % kan goodwillen ha en mycket stor påverkan på resultat- och balansräkning varför det torde vara extra intressant för dessa företags intressenter att bli upplysta om nedskrivningsprövningarna. Möjligtvis hade ett annat resultat erhållits i testen ifall ett annat urval gjorts.

5.4. Redovisning beroende på revisionsbyrå

Resultat

2006 Upplyningskrav	Deloitte	E&Y	KPMG	PWC
a) Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter	80%	86%	80%	89%
b) Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter	50%	50%	60%	80%
c) Grund för fastställande av återvinningsvärde	100%	100%	95%	100%
d) Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärdet				
i. varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser	60%	57%	74%	84%
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	60%	57%	68%	47%
iii. prognosperiod	60%	57%	16%	53%
iv. tillväxttakt efter prognosperioden	20%	29%	26%	53%
v. diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna	80%	57%	74%	63%
e) Om återvinningsvärdet baseras på verkligt värde, den metod som används för denna beräkning	-	-	100%	100%
i. viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på	-	-	100%	-
ii. metod för fastställandet av antagandens värden	-	-	100%	-
f) Om förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärde	80%	57%	50%	58%
Antal företag per revisionsbolag	5	7	20	19

Tabell 5.4. Redovisning beroende på revisionsbyrå

För att säkerställa om resultatet är signifikant har vi genomfört ett Pearson Chi²-test (se bilaga 5). Resultatet för detta test gav ett p-värde på 0,590 vilket är större än 0,05. Detta visar på att skillnaden i uppfyllnadsgraden mellan kategorierna inte är signifikant utan kan bero på slumpen.

Analys

I tabellen kan utläsas en viss skillnad i hur väl de olika delpunkterna uppfyllts beroende på vilken revisionsbyrå företaget har. Dock är skillnaden ganska varierande från punkt till punkt då de olika byråerna lyckats bra på olika punkter. Totalt sett kan vi konstatera att PWC:s klienter lyckats något bättre än de andra. Björk, Grandér och Tegmalm kom fram till ett liknande resultat i deras uppsats då de fann att KPMG och PWC:s klienter var de som uppfyllde upplyningskraven bäst.

Dock kan ifrågasättas hur stor påverkan revisionsbyrån har. Företagen använder sig också ofta av redovisningsexperten, vilka idag inte får tillhöra samma revisionsbyrå som företagets revisorer. Frågan är om det är företagets revisor eller redovisningskonsult som har störst påverkan på företagets redovisning.

5.5. Koppling till isomorfism

Under 80-talet redovisade svenska företag goodwill på ett väldigt varierande sätt. Vissa företag följde svenska BFL medan andra företag istället valde att redovisa goodwill enligt amerikanska

eller brittiska regler. Numera är reglerna betydligt mer omfattande och mer strikta då samtliga inom EU noterade koncerner måste följa IAS/IFRS. Det krav som Europaparlamentet och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002 ställer på de noterade koncernerna kan likställas med tvingande isomorfism. Företagen ställs inför en press att uppfylla kraven som IAS/IFRS ställer. Eftersom detta regelverk innebär så omfattande förändringar antar vi att många årsredovisningar i början kommer att godkännas med vissa brister. Dock kommer kravet till därpå följande år att öka. IAS 36 är relativt oklar och svårtolkad men med tiden tror vi att praxis kommer utvecklas för hur standarden ska tolkas, vilket företagen kommer att anpassa sig till. Inom de närmaste åren kommer detta att öka likformigheten.

Första året fanns det förmodligen många företag som lämnade för få upplysningar på grund av osäkerhet och okunnighet om hur dessa skulle lämnas. Vidare ville företagen förmodligen inte avslöja för mycket för sina konkurrenter och valde därför att ge för lite istället för för mycket information. Enligt den mimetiska isomorfismen tenderar organisationer att imitera de organisationer som anses vara mer legitima eller mer framgångsrika än andra. Vi antar i enlighet med denna teori att vissa företag i undersökningen inför år 2006 tjänar som modell för hur upplysningarna ska lämnas. Enligt den mimetiska isomorfism bidrar även personalomflyttningar till likformighet mellan organisationer. Goda exempel på upplysningar kan genom konsultbyråer också föras vidare mellan företagen. Likaså tror vi att revisionsbyråer kan föra vidare goda exempel. Vi tror att detta i framtiden kan leda till likformigheten i företagens sätt att lämna upplysningar ökar.

Enligt den normativa isomorfismen skapas likriktning genom att professionen vilar på en liknande kunskapsgrund. Här kan paralleller dras mellan graden av uppfyllnad och vilken revisionsbyrå som anlitas. Då revisionsbyråer i huvudsak utbildar sin personal internt leder detta till en liknande kunskapsbas inom företaget. Vidare utformas inom varje revisionsbyrå en mall för hur revisionen ska genomföras och vilka krav som ska ställas. Dessa faktorer bidrar till en ökad likformighet för företag som revideras av samma revisionsbyrå, vilket vi också har urskiljt i vår undersökning. Dock kan ifrågasättas hur stor påverkan revisionsbyrån har. Företagen använder sig också ofta av redovisningsexperten, vilka idag inte får tillhöra samma revisionsbyrå som företagets revisorer. Därför påverkas företagen även av eventuella redovisningskonsulter från annan redovisningsbyrå. Likaså här har konsulter från samma byrå likvärdig utbildning och arbetssätt vilket bidrar till ökad likformighet hos klienter med samma redovisnings- eller konsultbyrå.

6. Slutsats

I detta avslutande kapitel presenteras uppsatsens slutsatser genom att problemformuleringarna från det inledande kapitlet besvaras. Kapitlet inleds med ett diagram och en diskussion kring hur företagen uppfyller upplysningskraven samt vilka förändringar som skett mellan år 2005 och 2006. Därefter beskrivs huruvida goodwillandel, eventuell nedskrivning samt val av revisionsbyrå har påverkat företagets upplysningsgrad.

6.1. Förändring mellan år 2005 och 2006

Har de företag, som är noterade på Large Cap-listan på Stockholmsbörsen, efterlevt de upplysningskrav som ställs enligt IAS 36 punkt 134 i större utsträckning i årsredovisningen för år 2006 än för 2005? Vilka områden har förbättrats och inom vilka finns det fortfarande brister?

Tidigare undersökningar som gjorts har visat att många företag uppfyllde upplysningskraven mycket dåligt för år 2005 varpå det förelåg en stor förbättringspotential inför nästkommande år. Att företagen det första året lämnade för få upplysningar berodde antagligen på osäkerhet och okunnighet om hur dessa skulle lämnas. Vidare ville företagen förmodligen inte avslöja för mycket för sina konkurrenter och valde därför att ge för lite istället för för mycket information.

Efter att ha undersökt 51 företags årsredovisningar för år 2005 och 2006 har vi funnit att flertalet företag förbättrat sina upplysningar mellan dessa år. Totalt sett har uppfyllnadsgraden på samtliga delpunkter i IAS 36 punkt 134 förbättrats. Detta har även bekräftats genom att ett Pearson χ^2 -test genomförts, vilket gav ett p-värde på 0,004. Eftersom värdet klart understiger 0,05 visar testet att förändringen i uppfyllnadsgraden mellan åren är signifikant.

Då det står företagen relativt fritt att tolka innebörden i ett flertal av delpunkterna ser vi dock stora variationer bland företagen. Till år 2006 var det många företag som inte förbättrades och det föreligger därför fortfarande en stor förbättringspotential på många delpunkter inför nästkommande år.

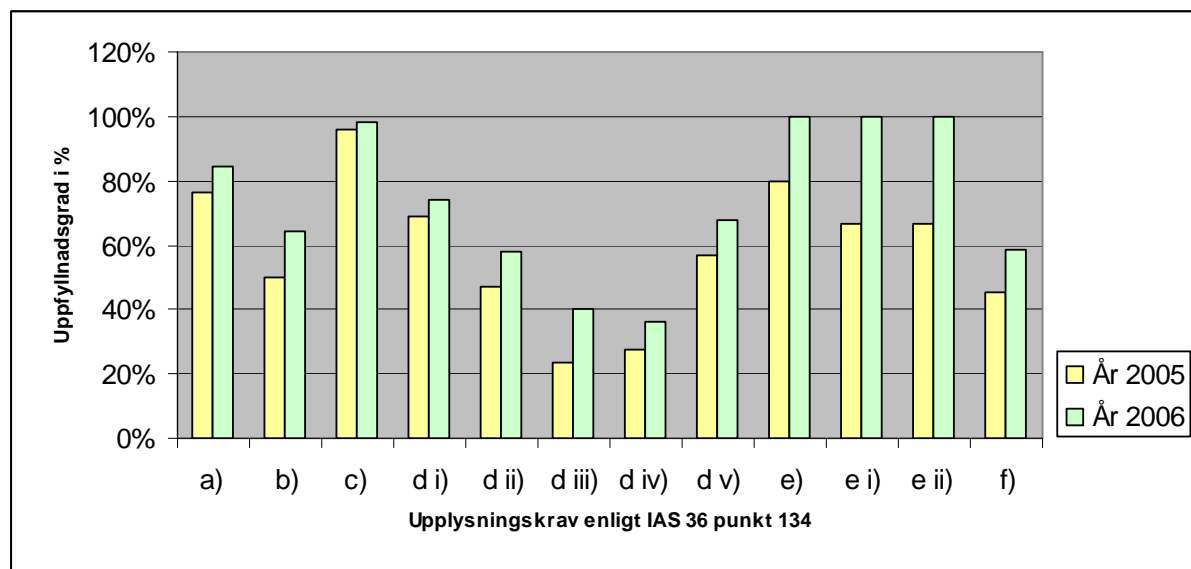

Diagram 6.1. Uppfyllnadsgrad av IAS 36 punkt 134

Den delpunkt som sammantaget för båda åren uppfyllts bäst är (c) *grund för fastställande av återvinningsvärdet*. Anledningen till detta är att det är ett mycket grundläggande krav och något som företaget måste ta ställning till innan en nedskrivningsprövning genomförs. Vidare är delpunktens upplysningskrav lättolkat och kräver inte att någon konkurrenskänslig information lämnas, vilket

talat för en hög uppfyllnadsgrad. Dock var det två företag år 2005 och ett företag år 2006 som ändå misslyckats. De företag som misslyckats på denna delpunkt ger överlag väldigt dåliga upplysningar angående nedskrivningsprövningen. Det ena företaget har exempelvis fått underkänt på samtliga delpunkter båda åren medan det andra företaget endast har uppfyllt kravet om fördelningen på kassagenererande enheter.

De delpunkter som för år 2006 uppfylls bäst är delpunkterna (e)-(e ii), vilka samtliga har en uppfyllnadsgrad på 100%. Vidare har dess tre delpunkter, i procentenheter, den största ökningen. Eftersom det endast var fem respektive fyra företag för år 2005 och 2006 som beräknade återvinningsvärdet genom verkligt värde minus försäljningskostnader, ger dock varje företag som förbättrar sig ett stort procentuellt utslag.

Vad gäller delpunkterna (a) *Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter* och (b) *Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter* är det något förvånansvärt att uppfyllnadsgraden för år 2006, trots en stor förbättring, fortfarande är relativt låg och endast uppgår till 74 % respektive 64 %. Företaget måste trots allt vid förvärvstidpunkten fördela goodwill och immateriella tillgångar på kassagenererande enheter varför denna information inte borde vara problematiskt att få fram. I dessa två delpunkter råder det heller inga tolkningssvårigheter om vad det är för information som ska lämnas. Däremot råder viss subjektivitet om när informationen ska lämnas, då det är upp till företagen själva att bedöma vad som utgör en väsentlig del av det totala värdet av goodwill och immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod.

De fem sämst uppfyllda delpunkterna för år 2005, (d ii)-(d v) och (f), var de delpunkter där flest företag förbättrat sig till år 2006. Den delpunkt där flest antal företag har förbättrat sig är delpunkt (d ii) *prognosperiod*. På denna delpunkt har hela nio företag förbättrat sig och uppfyller år 2006 kravet.

Det område som företagen hade svårast att uppfylla var för år 2005 liksom för år 2006 delpunkt (d) *återvinningsvärde baserat på nyttjandevärde* med underpunkter. Detta beror delvis på att delpunkterna i vissa fall är relativt svårtolkade. Många företag har i noterna lämnat mycket information men missat små detaljer eller upplyst om fel saker vilket gör att de inte klarat upplysningskravet. Mycket av detta beror förmodligen på okunnighet och på att standardens krav är relativt otydliga. Värt att notera är att ett antal företag också försämrat sig på vissa av underpunkterna till (d). I många av dessa fall har företagen ökat mängden upplysningar men ändå försämrat sig och inte fått godkänt på grund av "felskrivningar". Exempel på detta är när företagen i (d i) *varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser anger "några av de viktiga antagandena är..."*, vilket tyder på att inte samtliga antaganden nämns, vilket är ett krav. Vad gäller upplysningarna om viktiga antaganden skiljer det sig markant mellan företagen då det är en stor bedömningsfråga att avgöra vad ett *viktigt* antagande är.

Vidare tror vi att en anledning till bristande upplysningar är att företagen är restriktiva med att lämna ut information. Att exempelvis beskriva de viktiga antagandena på vilka företagsledningen har baserat sina kassaflödesprognoser kan likställas med att ge ut delar av sina prognoser. Detta är av konkurrensskäl väldigt känsligt för företagen, vilket gör att de många gånger kanske medvetet utelämnar sådan information i årsredovisningen. Det är lättare för företagen att lägga sig på en lägre nivå från början för att sedan öka mängden upplysningar när de sett vilka och hur omfattande upplysningar övriga företag lämnar. Vi tror därför att företagen med tiden kommer att efterlikna varandra mer och mer då företagen tar efter de bra exempel som finns. Med tiden tror vi också att praxis kommer att utvecklas för hur kraven ska tolkas och upplysningarna ska lämnas.

Områden där företagen enkelt skulle kunna förbättra sina upplysningar är (d iii) *prognosperiod*, (d iv) *tillväxttakt efter prognosperioden* och (d v) *diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna*. Vad gäller prognosperiod har flertalet företag fått underkänt på grund av att de inte angett att det är ledningen som fastställt de finansiella budgetarna/prognoserna. Detta tror vi endast beror på att företagen underskattat vikten av att ange att det just är företagsledningen som fastställt dessa. Vidare har många företag har fått underkänt på (d iv) på grund av att de inte angett om tillväxttaket är i linje med bransch eller dylikt. Precis som i föregående delpunkt tror vi detta beror på tolkningssvårigheter. Standarden kräver att motivet till en högre tillväxttakt motiveras. Underförstått kräver detta även att företagen måste ange om tillväxttaket *är* i linje med branschen, vilket många företag har missat. Att ange ett intervall för tillväxttaket kan däremot bero på att företagen av konkurrensskäl inte vill avslöja prognoser för framtida tillväxttakter i de olika segmenten. Vad gäller (d v) har många företag likaså angett ett intervall för diskonteringsfaktorn. I båda dessa fall ska tillväxt respektive diskonteringsfaktor kvantifieras för samtliga kassagenererande enheter och får inte anges som ett intervall.

Delpunkt (f) *Om rimliga förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet* är ytterligare en svårtolkad punkt. Standarden kräver att *om* en rimlig möjlig förändring skulle föranleda ett nedskrivningsbehov skall företaget upplysa punkterna (f i) - (f iii). Här krävs även att företaget anger att en rimlig förändring *inte* skulle föranleda ett nedskrivningsbehov, vilket 27 av företagen inte upplyste om år 2005. Till år 2006 såg vi dock en stor förbättring i tolkningsfrågan då endast 17 företag utelämnat denna information. Denna information är av stor betydelse för utomstående parter då det är omöjligt att veta om företaget utelämnat denna information eller om en förändring helt enkelt inte skulle leda till ett nedskrivningsbehov.

I det stora hela följer resultaten av vår undersökning Hultén och Perssons (PWC) undersökning, då båda undersökningarna belyser samma problemområden bland upplysningskraven. Dock finner vi vissa skillnader i resultaten mellan undersökningarna, vilket delvis beror på att vi inte använt samma urval som de gjort. En annan orsak till skillnader är att, trots att vi konsulterat Hultén på flera punkter, har vi inte utgått från samma tolkningsmodell och därmed inte gjort samma gränsdragningar om vad som är godkänt eller inte. Även om resultaten från de båda undersökningarna inte helt överensstämmer med varandra uppfyller vår undersökning ändå uppsatsens huvudsyfte, att undersöka om upplysningskraven uppfyllts i större utsträckning år 2006 än 2005.

6.2. Redovisning beroende på om nedskrivning skett

Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på om företaget under året skrivit ner goodwill eller immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod?

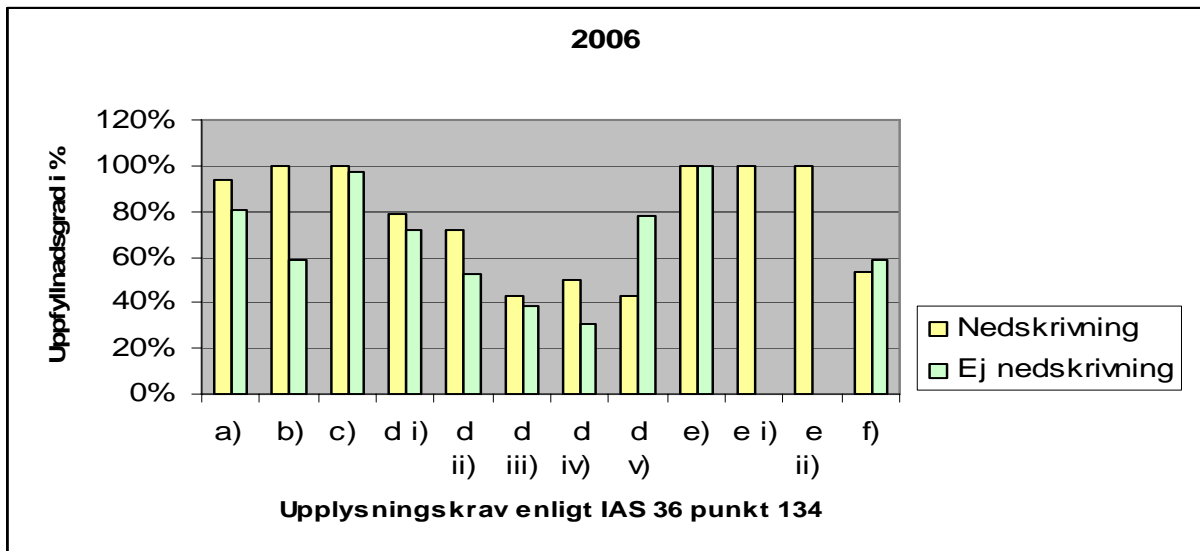

Diagram 6.2. Redovisning beroende på om nedskrivning skett år 2006

Från vår undersökning har vi kunnat uttyda en tendens till att företag som har gjort en goodwillnedskrivning uppfyllt kraven i större utsträckning på samtliga delpunkter förutom delpunkt (d v) och (f). Dock visar studien ingen markant skillnad. Vidare visade det Pearson χ^2 -test som gjorts ett p-värde på 0,246, vilket betyder att inget signifikant samband föreligger mellan nedskrivning och uppfyllnadsgrad.

En anledning till skillnaden mellan företag som gjort nedskrivning och de som ej gjort nedskrivning tror vi kan vara att de första lämnar bättre upplysningar, då nedskrivningen innebär en påverkan på resultatet. Att (f) uppfylls bättre av de företag som inte gjort en nedskrivning, tror vi beror på att de företag som gjort en nedskrivning inte anser sig behöva upplysa om denna delpunkt då de nyligen gjort en nedskrivning.

6.3. Redovisning beroende på goodwillandel

Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på hur stor andel av företagets balansomslutning som består av goodwill?

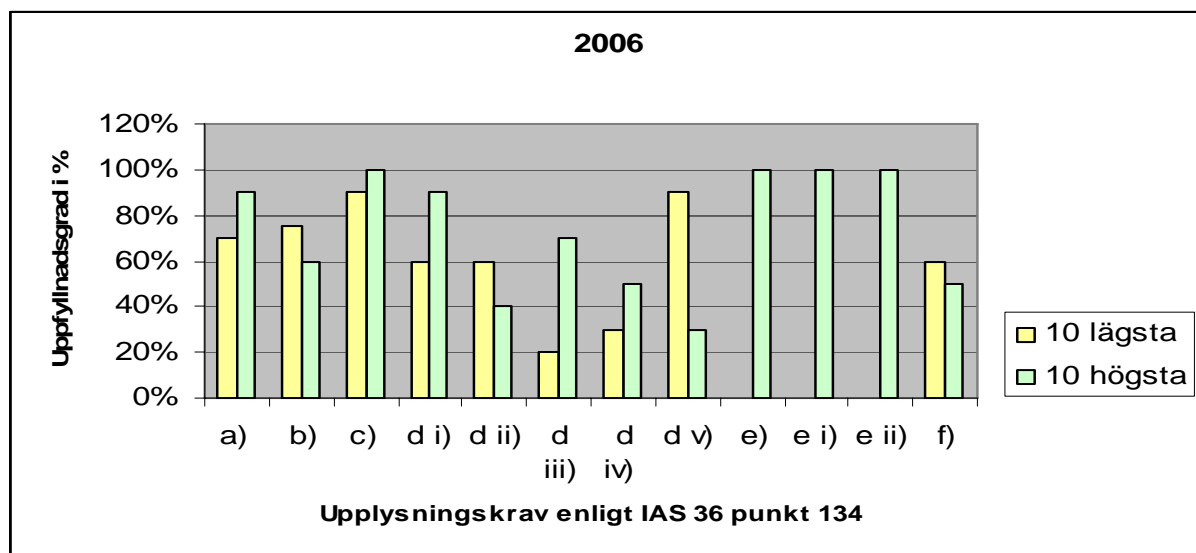

Diagram 6.3. Redovisning beroende på goodwillandel år 2006

Överlag finner vi inget större samband mellan uppfyllnadsgrad och företagets goodwillandel i förhållande till balansomslutning. Sammantaget har dock de företag med högst goodwillandel i förhållande till balansomslutning lyckats något bättre med att uppfylla kraven. De företag med högst andel goodwill har lyckats bättre på fem av det totala antalet delpunkter bortsett från delpunkt (e) som endast berör en av kategorierna. Företagen med lägst goodwillandel lyckades bäst på fyra av delpunkterna. Vidare kan vi konstatera att det skiljer sig betydligt åt mellan de olika delpunkterna.

Vidare har resultatet testats i ett Pearson χ^2 -test vilket gav ett p-värde på 0,194. Detta visar att inga signifikanta samband föreligger mellan uppfyllnadsgrad och goodwillandel.

Att det inte föreligger något större samband mellan goodwill andel och uppfyllnadsgrad finner vi något förvånansvärt eftersom andelen goodwill varierar så kraftigt mellan de två kategorierna. För företag med en goodwillandel på över 31 % kan goodwillen ha en mycket stor påverkan på resultat- och balansräkning varför det torde vara extra intressant för dessa företags intressenter att bli upplysta om nedskrivningsprövningarna

6.4. Redovisning beroende på revisionsbyrå

Går det att urskilja några mönster i hur upplysningskraven följs beroende på vilken revisionsbyrå företaget har?

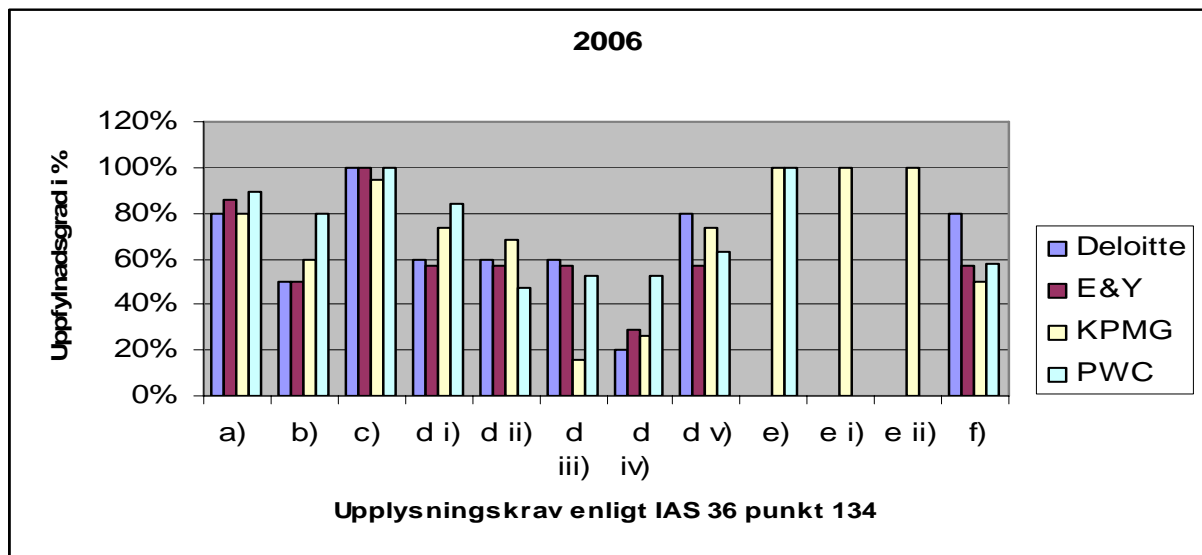

Diagram 6.4. Redovisning beroende på revisionsbyrå år 2006

Enligt den normativa isomorfismen skapas likriktning genom att professionen vilar på en liknande kunskapsgrund. Då revisionsbyråer i huvudsak utbildar sin personal internt leder detta till en liknande kunskapsbas inom företaget. Vidare utformas inom varje revisionsbyrå en mall för hur revisionen ska genomföras och vilka krav som ska ställas. Dessa faktorer bidrar till en ökad likformighet för företag som revideras av samma revisionsbyrå.

Vår undersökning visar att resultaten är ganska varierande från punkt till punkt då de olika byråerna klienter lyckats bra på olika delpunkter. Totalt sett kan vi utläsa att PWC:s klienter lyckats något bättre än övriga revisionsbyråers klienter. Ett Pearson χ^2 -test visar dock att inget signifikant samband föreligger mellan val av revisionsbyrå och hur väl företagen uppfyller upplysningskraven. Testet gav ett p-värde på 0,590, vilket gör denna delfråga till det område där minst signifikans föreligger mellan variablerna.

Vidare använder företagen också ofta redovisningsexperten, vilka idag inte får tillhöra samma revisionsbyrå som företagens revisorer. Därför påverkas företagen även av eventuella redovisningskonsulter från annan redovisningsbyrå.

Förslag till fortsatt forskning

- Samma undersökning skulle kunna genomföras även för nästkommande år för att se om uppfyllnadsgraden förändrats ytterligare.
- Upplysningskravet är mycket omfattande, men är det verkligen någon som har nytta av alla upplysningarna? En studie skulle kunna göras över vilken information som är mest relevant för företagets intressenter och huruvida det finns ytterligare information inom området som skulle kunna vara av intresse.
- Intressant skulle vara att göra en mer omfattande undersökning där även Mid Cap och Small Cap ingår. Följaktligen skulle kunna urskiljas om det föreligger några skillnader i hur företagen följer upplysningskraven beroende på företagets storlek.
- En undersökning skulle även kunna göras ur ett företagsperspektiv och då istället studera hur kraven upplevs av företagen. Syftet med denna undersökning skulle kunna vara att i möjligaste mån förstå varför brister föreligger i upplysningarna. Beror bristerna i största del på okunnighet och tolkningsfel eller har företaget istället medvetet utelämnat information på grund av att den anses vara konkurrenskänslig?

Källförteckning

Reglering inom redovisningsområdet

Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1606/2002, Artikel 4, (2006), *Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/LAS 2006*, Stockholm: Far Förlag

IASB (International Accounting Standards Board), (2006). *Basis for Conclusions on LAS 36 Impairment of Assets*, International Financial Reporting Standards (IFRSs) including International Accounting Standards (IASs) and Interpretations as at 1 January 2006

IASB, (2006). *Basis for Conclusions on IFRS 3 Business Combinations*, International Financial Reporting Standards (IFRSs) including International Accounting Standards (IASs) and Interpretations as at 1 January 2006

IASB, (2006). *LAS 36 - Nedskrivningar*, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2006, Stockholm: Far Förlag

IASB, (2006). *IFRS 3 - Rörelseförvärv*, Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2006, Stockholm: Far Förlag

RR1:00 - *Koncernredovisning*, FARs Samlingsvolym 2006, Del 1, FAR Förlag, (2006)

RR17 - *Nedskrivning*, FARs Samlingsvolym 2006, Del 1, FAR Förlag, (2006)

ÅRL, Årsredovisningslag (1995:1554), FARs Samlingsvolym 2006, Del 1, FAR Förlag, (2006)

Litteratur

Ahrne G. & Hedström P. (1999). *Organisationer och samhälle- analytiska perspektiv*, Lund: Studentlitteratur,

Bell J. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur

Bryman A. & Bell E. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Malmö : Liber ekonomi

Dahmström K. (2005). *Från datainsamling till rapport - att göra en statistisk undersökning*, Lund: Studentlitteratur

Djurfeldt G., Larsson R. & Stjärnhagen O. (2003). *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

Holme I.M. & Solvang B.K. (1997). *Forskningsmetodik - Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin (1995). Band 1, Göteborg: Bokförlaget Bra Böcker

Nilsson S.A. (1998). *Redovisning av Goodwill Utveckling av metoder i Storbritannien, Tyskland och USA*, Lund: University Press

Patel R. & Davidsson B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur

Artiklar

Buisman J. (2006). Första erfarenheterna av IFRS-redovisning, *Balans* nr 5

Edlund C. & Arnell G. (2007). Lär av hur 60 svenska företag redovisade 2005 Andra året med IFRS, *Forefront* nr 1

Gauffin B. & Nilsson S.A. (2006). Rörelseförvärv enligt IFRS 3, *Balans* nr 8-9

Jansson T. (2005). Få oväntade effekter vid övergången till IFRS, *Balans* nr 3

Persson L.E. & Hultén K. (2006). 3 heta IFRS områden Goodwill - ett område som krävt betydande resurser, *Balans* nr 6-7

Thorell P. (2005). Revisionsutskottets "best practice" - Mycket har hänt under de senaste åren visar en enkät från 2005, *Balans* nr 11

Di MAggio P.J., Powell W.W. (1983). The iron cage revisited; institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields, *American Sociological Review* 48:147-160

Telefonintervjuer

Karin Hultén, redovisningsspecialist, Öhrlings PriceWaterhouseCoopers, 2007-04-26

Uppsatser

Jepsson K., Jönsson S., & La L., (2006). *Nedskrivningstest av Goodwill – Följs upplysningskraven enligt LAS 36?*, Kandidat uppsats, Lunds Universitet

Björk O., Grandér T. & Tegmalm J. (2007). *LAS 36 p 134 – Hur väl följs upplysningskraven?*, Kandidat uppsats, Lunds Universitet

Årsredovisningar 2005 & 2006

Alfa Laval, www.alfalaval.com, 2007-04-13

Assa Abloy, www.assaabloy.se, 2007-04-13

Astra Zeneca, www.astrazeneca.com, 2007-04-13

Atlas Copco, www.atlascopco.com, 2007-04-13

Axfood, www.axfood.se, 2007-04-13

Boliden, www.boliden.se, 2007-04-13

D. Carnegie Co, www.carnegie.se, 2007-04-13

Electrolux, www.electrolux.com, 2007-04-13

Eniro, www.eniro.com, 2007-04-18

Ericsson, www.ericsson.com, 2007-04-13

Getinge, www.getinge.com, 2007-04-13

Hakon Invest, www.hakoninvest.se, 2007-04-13

Hexagon, www.hexagon.se, 2007-04-20
Holmen, www.holmen.se, 2007-04-13
JM, www.jm.se, 2007-04-13
Kaupthing Bank, www.kaupthing.net, 2007-04-13
Kinnevik, www.kinnevik.se, 2007-04-20
Latour, www.latour.se, 2007-04-13
Lundbergföretagen, www.lundbergforetagen.se, 2007-04-13
Meda, www.meda.se, 2007-04-25
Millicom, www.millicom.com, 2007-04-25
MTG, www.mtg.se, 2007-04-20
NCC, www.ncc.se, 2007-04-13
Nobel Biocare, www.nobelbiocare.se, 2007-04-20
Nobia, www.nobia.com, 2007-04-20
Nokia, www.nokia.com, 2007-04-20
Nordea Bank, www.nordea.com, 2007-04-13
Old Mutual Plc, www.oldmutual.com, 2007-04-13
OMX, www.omxgroup.com, 2007-04-13
Oriflame, www.oriflame.com, 2007-04-30
Peab, www.peab.se, 2007-04-13
Q-Med, www.q-med.se, 2007-04-13
Ratos, www.ratos.se, 2007-04-13
Saab, www.saabgroup.com, 2007-04-13
Sandvik, www.sandvik.se, 2007-04-13
SAS, www.sas.se, 2007-04-13
SCA, www.sca.com, 2007-04-13
SEB, www.seb.se, 2007-04-13
Seco Tools, www.secotools.com, 2007-04-13
Securitas, www.securitas.com, 2007-04-13
SHB, www.handelsbankense, 2007-04-13
Skanska, www.skanska.com, 2007-04-13
SKF, www.skf.com, 2007-04-13
Stora Enso, www.storaenso.com, 2007-04-13
Swedbank, www.swedbank.se, 2007-04-13
Swedish Match, www.swedishmatch.com, 2007-04-13
Tele2, www.tele2.se, 2007-04-13
Telia Sonera, www.teliasonera.se, 2007-04-13
TietoEnator, www.tietoenator.com, 2007-04-25
Trelleborg, www.trelleborg, 2007-04-13
Volvo, www.volvo.com, 2007-04-13

Bilagor

Bilaga 1. Matris för undersökning

2005	Företag X	Företag Y	Företag Z
a) Fördelning av goodwill på kassagenererande enheter	0	1	1
b) Fördelning av immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandeperiod på kassagenererande enheter	-	1	0
c) Grund för fastställande av återvinningsvärde	1	1	1
d) Om återvinningsvärdet baseras på nyttjandevärdet			
i. varje viktigt antagande för kassaflödesprognoser	0	1	0
ii. metod för fastställandet av antagandenas värden	0	0	0
iii. prognosperiod	0	1	0
iv. tillväxttakt efter prognosperioden	0	1	0
v. diskonteringsfaktor för kassaflödesprognoserna	1	0	1
e) Om återvinningsvärdet baseras på verkligt värde, den metod som används för denna beräkning	-	-	-
i. viktiga antaganden som det verkliga värdet baseras på	-	-	-
ii. metod för fastställandet av antagandens värden	-	-	-
f) Om förändringar i antaganden leder till att det redovisade värdet överstiger återvinningsvärde	0	1	0
i. överstigande belopp	-	-	-
ii. antagandets värde	-	-	-
iii. det belopp med vilket antagandets värdet måste ändras	-	-	-

% Goodwill av balansomslutning

22% 47% 4%

Revisionsbolag

B D C

Nedskrivning (1=Ja, 0=Nej)

0 0 0

Revisionsbolag

A = Deloitte

B = Ernst&Young

C = KPMG

D = Öhrlings PriceWaterhouseCoopers

Bilaga 2. Chi² -test Förändring mellan år 2005 och 2006

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Upplysning lämnats * År	858	70,1%	366	29,9%	1224	100,0%

Upplysning lämnats * År Crosstabulation

			År		Total
			År 2005	År 2006	
Upplysning	Ej uppfyllt	Count	193	148	341
		Expected Count	172,1	168,9	341,0
		% within År	44,6%	34,8%	39,7%
	Uppfyllt	Count	240	277	517
		Expected Count	260,9	256,1	517,0
		% within År	55,4%	65,2%	60,3%
Total		Count	433	425	858
		Expected Count	433,0	425,0	858,0
		% within År	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	8,513(b)	1	,004		
Continuity Correction(a)	8,110	1	,004		
Likelihood Ratio	8,531	1	,003		
Fisher's Exact Test				,004	,002
Linear-by-Linear Association	8,503	1	,004		
N of Valid Cases	858				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 168,91.

Bilaga 3. Chi²-test Redovisning beroende på om nedskrivning skett

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Upplysning * Nedskrivning	425	69,4%	187	30,6%	612	100,0%

Upplysning * Nedskrivning Crosstabulation

			Nedskrivning		Total
			Nedskrivning ej gjord	Nedskrivning gjord	
Upplysning	Ej uppfyllt	Count	110	38	148
		Expected Count	104,8	43,2	148,0
		% within Nedskrivning	36,5%	30,6%	34,8%
Uppfylt	Uppfylt	Count	191	86	277
		Expected Count	196,2	80,8	277,0
		% within Nedskrivning	63,5%	69,4%	65,2%
Total	Total	Count	301	124	425
		Expected Count	301,0	124,0	425,0
		% within Nedskrivning	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,347(b)	1	,246		
Continuity Correction(a)	1,099	1	,294		
Likelihood Ratio	1,363	1	,243		
Fisher's Exact Test				,264	,147
Linear-by-Linear Association	1,344	1	,246		
N of Valid Cases	425				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 43,18.

Bilaga 4. Chi²-test Redovisning beroende på goodwillandel

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Upplysning * Goodwillandel av total balansomslutning	168	70,0%	72	30,0%	240	100,0%

Upplysning * Goodwillandel av total balansomslutning Crosstabulation

		Goodwillandel av total balansomslutning			
		10 minsta	10 största	Total	
Upplysning	Ej uppfyllt	Count	33	25	58
		Expected Count	29,0	29,0	58,0
		% within Goodwillandel av total balansomslutning	39,3%	29,8%	34,5%
	Uppfyllt	Count	51	59	110
		Expected Count	55,0	55,0	110,0
		% within Goodwillandel av total balansomslutning	60,7%	70,2%	65,5%
Total		Count	84	84	168
		Expected Count	84,0	84,0	168,0
		% within Goodwillandel av total balansomslutning	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,685(b)	1	,194		
Continuity Correction(a)	1,290	1	,256		
Likelihood Ratio	1,689	1	,194		
Fisher's Exact Test				,256	,128
Linear-by-Linear Association	1,675	1	,196		
N of Valid Cases	168				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 29,00.

Bilaga 5. Chi²-test Redovisning beroende på revisionsbyrå

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Upplysning * Revisionsbyrå	425	69,4%	187	30,6%	612	100,0%

Upplysning * Revisionsbyrå Crosstabulation

			Revisionsbyrå				Total
			Deloitte	E&Y	KPMG	PWC	
Upplysning	Ej uppfyllt	Count	14	22	63	49	148
		Expected Count	14,6	20,2	58,2	55,0	148,0
		% within Revisionsbyrå	33,3%	37,9%	37,7%	31,0%	34,8%
	Uppfyllt	Count	28	36	104	109	277
		Expected Count	27,4	37,8	108,8	103,0	277,0
		% within Revisionsbyrå	66,7%	62,1%	62,3%	69,0%	65,2%
Total		Count	42	58	167	158	425
		Expected Count	42,0	58,0	167,0	158,0	425,0
		% within Revisionsbyrå	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,918(a)	3	,590
Likelihood Ratio	1,926	3	,588
Linear-by-Linear Association	,495	1	,482
N of Valid Cases	425		

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 14,63.